49ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1197 Կ. ՊՈԼԻՍ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՄԱՅԻՍ 23/5 ՅՈՒՆԻՍ 1905 1 ՐԷՊԻԼ, ԱԽԸՐ 1323 — 23 ՄԱՅՍ 1321

Journal Armenien
MANZOUME-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պողէ Ագի Ճաատէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքիար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱԴԱՒՕՏԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیه یوی وسیاسی غزه‌در
صاحب امتیازی : اوهانس قریه
اداره‌خانه‌سی باب‌عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԱՌԱՔԱՆՈՒԹԻՒՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղր.	50 ղր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

Դատաստանական Խորհուրդը

Պատրիարքարանի Դատաստանական Խորհուրդը այս տարի բեղուն շրջան մը բոլորելու վրայ է, եթէ կարելի է այսպէս ըսել, իր կանուչ սեղանին վրայ ունեցած ըլլալուն համար չատ մը ամուսնական խնդիրներ, որոնք դժբաղդաբար ընտանեկան յարկերու քայքայումը կը պատճառեն և երեւան կը բերեն կարգ մը տգեղ պատկերներ որոնք քիչ մը քիչ անհպատ դաղափար մը չէ որ կուտան մեզի, Պոլսահայ ընտանիքներու անհաչիւ և անմտած կազմակերպութեանց վրայ։

Այս յօդուածով չպիտի ջանանք սակայն ամուսնական խնդիր ունեցող ընտանիքներու կազմակերպութիւնը և անոնց անհամաձայնութեանց պատճառներն ու աղբիւրները քննել, որովհետեւ մեր այսօրուան գրութեան նպատակն է Պատրիարքարանի Դատաստանական Խորհուրդին այսօրուան կազմութիւնն ու ընթացքը միայն պարզել և հասկցնել հանրութեան, մանաւանդ ամուսնական խնդիր ունեցող ընտանիքներու, թէ ի՞նչքան մեծ դեր մը կրնայ խաղալ ան իրենց ապագային համար, և թէ ինչո՞ւ կ'անցնին կը դառնան Պատրիարքարանի այդ աղմկալից ժողովասրահին մէջ, ուր ընտանեկան կեանքը ապահովող հանգոյցները կը լուծուին յանախ, և ուր կը դիմին իրարմէ գանգատող ամուսիններ, մեր կապարանոց յայտնութիւններ ընելու, և այսպէս իրենց բարոյական պատիւը փրկելու համար։

Բայց թէ ինչո՞ւ խօսիլ այդ Խորհուրդին կազմակերպութեան ու գործելու եղանակին վրայ, և ինչո՞ւ մասնաւոր նկատառութեան մը առարկայ ընել այդ Խորհուրդին գործառնութիւնները, շատ դիւրին է կռահել, որովհետեւ անուրանալի է թէ այդ Խորհուրդը՝ իրրեւ օրինաւորապէս հեղինակ՝ ամուսնական խնդիրները լսելու, քննելու և դատելու, մեծ ազդեցութիւն մը ունի ընկերաբարոյ, և իր վճռելու եղանակէն կախում ունին բոլոր ամուսնական խնդիր ունեցող անհատներու երջանկութիւնն ու պատիւը։ Այնպէս որ, պզտիկ աչառութիւն մը, սխալ քննութիւն մը, իր կողմէ, կրնայ ընտանեկան մեծ չարիքներու պատճառ ըլլալ, և ապրելոյ ու միակողմանի որոշում մը կրնայ քայքայել ու ոչնչացնել այս կամ այն ընտանեկան յարկերը։

Այս տեսակէտով Դատաստանական Խորհուրդը Պատրիարքարանի բոլոր տեսուչ Խորհուրդներէն կարեւոր կը դառնայ, և իր գործառնութեանց տեղեկագրութիւնները ամէն ուշադրութեան և հետաքրքրութեան արժանի։

Տեսնենք հիմա թէ Դատաստանական Խորհուրդը որո՞նցմէ կազմուած է, ինչ տարբեր կան այդ ժողովասրահին մէջ և ի՞նչ է իրենց գործելու եղանակը։

Բայց ի Պատրիարքական փոխանորդ Սրբազանէն որ նախագահն է ժողովին, չպիտի կրնանք ըսել դժբաղդաբար թէ իր անդամները ամէնքն ալ արժանի են իրենց վստահուած պաշտօնին։ Առանց մէկը կամ միւսը վիրաւորելու պատճառ մը ունենալու, ընենք որ այդ Խորհուրդին անդամները, դրեթէ մեծամասնութեամբ, շրջմոլիկ անձեր են, զորս շատ դիւրին է ուղած կողմդ դարձնել, կը բաւէ որ գիտնայ մարդ անոնց տկար կողմերը։ Իրաւ է թէ բժիշկ, վաճառական, արհեստաւոր, քահանայ և դեռ չեմ գիտեր ի՞նչ այլազան դասակարգէ մարդիկ են ասոնք, և սակայն բժիշկ, վաճառական, վաստրանագործ և քահանայ ըլլալը չբաւեր միայն Դատաստանական Խորհուրդի մը անդամ ըլլալու համար։ Բժիշկը բժիշկ, վաճառականը վաճառական, արհեստաւորը՝ արհեստաւոր և քահանան քահանայ ըլլալէ առաջ, երբ ասանկ Խորհուրդի մէն է որ անդամակցութեան կը կոչուի, պէտք է բոլորովին իր վրայ մարմնայնէ այն բոլոր բարոյական և մասնաւորական պայմանները զոր կը տրամադրէ իրեն, իր պաշտօնին բարձրութիւնը։ Ապա թէ ոչ, անգիտակից և կամ քմայական, կողմնակալ և կամ փութկոտ եղանակ մը ընտրէ պիտի իրեն լսելու՝ քննելու և դատելու, որուն հետեւանքը պիտի ըլլայ ապահովաբար նոյնքան քմայական և նոյնքան ձախող որոշում մը։

Եթէ չենք սխալիր, Դատաստանական Խորհուրդին մէջ կան իրր անդամ անանկ քահանաներ, որոնք ո եւ է զարգացում չունին։ Ալ կարելի է երեւակայել թէ ասոնց ձայնը, ենթադրելով որ անաչառ իակ ըլլայ, ի՞նչ ազդեցութիւն և ի՞նչ տրամաբանութիւն կրնայ ունենալ իր մէջ։

Պահ մը ընդունինք նաեւ որ այդ անդամներուն անձնական արժանիքը կարեւորութենէ զուրկ ըլլայ, քանի որ գծուած օրէնք մը կայ մէջտեղ, և կեդր. Վարչութիւնը օրինադիծ մը յանձնած է իրենց, այդ ճամբէն ընթանալու, իրենց գործառնութեանց մէջ։ Բայց այս պարագային ալ խնդիր է գիտնալ թէ Դատաստանական Խորհուրդը օ՞րքան անկեղծութեամբ և ճշդութեամբ կը վերաբերուի այդ օրինագծին և ո՞րքան կը յարգէ զայն։

Եթէ սա վերջացող տարիներուն՝ Դատաստանական Խորհուրդին տուած վճիռներն ու որոշումները քննենք, եթէ պրպտենք այն տեղեկագիրները զոր Դատաստ. Խորհրդոյ անդամները ստորագրած են խղճի կատարեալ անդորրութեամբ, պիտի տեսնենք որ կեդր. Վարչութեան օրինագիծն ալ ոտնակոխ եղած է հոն և անխղճօրէն պաշտպանութիւններու ու կողմնակցութիւններու դերեր ստանձնած են, այդ գերազանցապէս նուիրական առեանին ժողովականները, առանց ո և է իրաւահարութիւն զգալու իրենց սրտին մէջ։

Այսպէս, Դատաստ. Խորհուրդին տուած վճիռները սա արդիւնքը առաջ բերած են որ, իսկապէս պատժուելու արժանի այրեր նորէն ամուսնանալու հրաման, այսինքն նորէն տուն տեղ քարքրելու առիթ ունեցած են, և անմեղ կիներ ստիպուած են կամ ամուլ կեանք մը անցընել, ինչ որ հակաբնական է, և կամ բարոյական անկում մը ունենալ կարենալ ապրուելու համար։ Ու ասոր հակադարձ։ Կիներ՝ որոնց չնութիւնը ապացոյցի չի կարօտիր, կիներ որոնց անունն համբաւաւոր եղած է ամէն տեղ, Դատաստ. Խորհուրդին կողմէ պաշտպանուած են անխտիր, և կրկնամանութեան եթէ ոչ հրաման, գոնէ մեղապարտութեան կամ յանցաւորութեան դրոշմ ալ չեն ստացած, մինչ գտնուած են այրեր ալ որոնք կաքէլ ես և հիմա առիթը ինքնին ներկայացաւ։ Այս երկիրը առեւտրական նաւերու հաղորդակցութենէն հեռու գըտնուելուն համար, անծանօթ մնացած է երկրախոյզ աշխարհագրագէտներուն և չատ ցանցառ կերպով միայն տեղեկութիւն առնուած է թէ բնիկները ինչպէս կ'ապրին։ Ահաւասիկ երկիր մը, որ բնակչութիւն չունի դեռ և ընդարձակ սնտառներ՝ որոնք բնաւ կացին տեսած չեն. ասոնցմէ զատ նաւարկելի գետեր և քաղաքակրթուելու ընդունակ ժողովուրդ մը որ նախնական վիճակին մէջ կ'ապրի դեռ։ Ի՞նչպէս կարելոր չեն այս ամէնքը։

Ճարտարագէտը պահ մը մտածելէ ետք,

—Իրաւունք ունիք, սիրելիս, ըսաւ, կարելի է մեր հոս գալը նախախնամութեան մէկ տնօրինութեան կը պարտինք։

—Իմ կարծիքովս հաղորդագրի առիթ մըն է ասիկա, զոր պէտք չէ փախցընենք. այս ընդարձակ երկիրը բարեկարգելը, անոր բնակիչները քաղաքակրթելն ու զանոնք ամէն կարգի բարիքներով օժտելը մեծ ծառայութիւն մը չէ՞ մարդութեան։ Եթէ ինձ մնար, մէկ կողմէ այս մարդիկը դաստիարակելու և երկիրը ուռճացնելու կ'աշխատէի, միւս կողմէ ալ Ամերիկայի հետ յարաբերութիւն հաստատելու միջոցներուն վրայ կը խորհէի։

Սըր Սէմբսըն Ժէոլէթ մեծ ուշադրութեամբ կ'ունկնդրէր օգնականին, որուն զգացումներուն ու դատաստանին վրայ կը հիանար. կարծես իակ իր սրտէն կը խօսէր երիտասարդը, այնչափ հաճոյք կ'զգար միլիոնատէրը անոր տեսութիւններէն։

— Դէպի Բեւեռ ուղեւորութեան պահուն, դուք ինձ հպատակեցաք, ըսաւ Սըր Սէմբսըն Ժէոլէթ ձեռքը սեղմելով օգնականին, հիմա ալ ես կը փափաքիմ ձեր կամքով գործել։ Առանց ինձմէ խորհուրդ հարցնելու, ըրէ՛ք, ինչ որ յարմար կը դատէք. իրաւ է որ Հէլիքսով ասկէ մեկնիլ և ուրիշ երկիրէ մը դուրս ելլալու կարելութիւնն ալ կայ, սակայն ի՞նչ հարկ նորէն ատանկ ձեռնարկներու, ինչպէս որ ըսիք, կարելի է որ լաւագոյն գործ մը կատարելու համար հոս առաջնորդուեցանք։

Բօլ Մառկոթթա տեսնելով որ միլիառատէրն ալ համակարծիք է իրեն, շնորհակալութիւն յայտնելով, վայրենիներուն ցեղապետին ներկայացաւ ու նշանացի կերպով հասկցուց թէ պատրաստ են անոնց գեղը երթալու։ Բնիկը խիստ գոհ մնաց այս համակերպութենէն, ու ժամ առաջ ճամբայ իյնալուն պէտքը չեղաւ։ Բօլ Մառկոթթա իրենց տարեւոր քարոյական կեանքը մը ապրած ըլլալով հանդերձ, զոհուած են այդ Խորհուրդին սխալ և միակողմանի դատաստաններուն ու իրենց ստէպ ու տեղերը քրքրած։

Ինչո՞ւ ասոնք բոլորը։ Որովհետեւ Դատաստ. Խորհուրդին անդամները աներեսաչ չեն, որովհետեւ օրէնք չունին, որովհետեւ այս կամ այն մարդուն յանձնարարութեան և խոստման վրայ, այս կամ այն այրը կամ կինը պաշտպանելու կամ զգեստելու դրութիւնը իրենց սկզբունք ընդունած են, և ինչ որ ամէնէն աւելի մեղապարտ է ու քստմնելի, մասնաւոր քարտուղար մը ունին որ իրեն բան գործ ըրած է ամուսնական բոլոր խնդիրներուն մէջ իր քիթը խօթել, մէկէն նուէր միւսէն չեմ գիտեր ի՞նչ ապատել, և այնպէս տեղեկագիր մը պատրաստել որ իր պաշտպանած կողմն ըլլայ արդար, իր պաշտպանած կողմն ըլլայ նպաստաւորուելու արժանի։

Օրինակներով խօսիլ չենք ուզեր, որովհետեւ մարդ կը չուարի թէ ասոնցմէ ո՞րն աւելի կրնայ մեր առաջ բերած փաստերն ապացուցանել։ Մեր ցաւը այն է որ ընտանեկան յարկերու ճակատագիրն այսօր նոյն այդ Դատաստ. Խորհուրդէն կախում ունի, և կեդր. Վարչութիւնը կատարեալ տեղեակ ըլլալով այս իրադարձութիւններուն, ձայն ձուն չի հաներ և հեռուէն հանդիսատեսը կ'ըլլայ անոր քրմահաճ ընթացքին։

Ցաւալի է որ կեդր. Վարչութիւնը իր գծած օրէնքը յարգել տալու հեղինակութիւն իակ չունի. որովհետեւ եթէ հեղինակութիւն ունենար, անչուշտ չպիտի թոյլատրէր որ Դատաստ. Խորհուրդը բոլորովին հակառակ շարժէր իր գծած օրէնքներուն և արտաքին միջոցներու ծայրայեղ անձնատուր մը ըլլալով, օրինագծին ներքին պայմանները ոտնակոխ ընէր։

Այսպէս, ո՞ւր լսուած է որ ամուսնական խնդիր մը քննուի առանց տաներէց քահանաներու վկայութիւնները լսելու, ո՞ւր լսուած է որ որոշում մը, վճիռ մը արուի առանց երկու կողմերը մեռնոյն տեղն լսելու։

Դատաստանական Խորհուրդին համար ասոնք սովորական բաներ են սակայն, և առ հասարակ, տրուած ամէն վճիռներն ու որոշումները միակողմանի քննութեան արդիւնք, ուր ո՛չ անաչառութիւն կայ, ո՛չ խիղճ։

Իրաց այս վիճակին մէջ, Դատաստ. Խորհուրդը իրրեւ հեղինակաւոր և օրինաւոր մարմին ընդունիլ, բաւական մխիթարութիւն կը յատկանչէ, և զարմանալի է որ կը գտնուին դեռ մարդիկ որ իրենց ընտանեկան ցաւերուն դարմանը կը կարծեն փնտռել այդ Խորհուրդէն, իբր անաչառ ատեանէ մը։

Հայ եկեղեցիին զաւակներէն անոնք որ ընտանեկան վիշտ մը կամ ցաւ մը ունին, որ մարդկային սխալականութեան մը զոհուած, այսօր իրենց կազմած ընտանեկան յարկին բարոյական քայքայումն առջեւ կը գտնուին, պէտք է դիմեն ուղղակի հոգեւոր իշխանութեան, մինչեւ որ կեդր. Վարչութիւնը արդի Դատաստ. Խորհուրդին օրինաւոր կազմակերպութիւն մը տայ և մի անգամ ընդ միշտ վերջան քմահաճ գործառնութիւնները այդ կանուչ սեղանին։

Արդի Դատաստ. Խորհուրդը իրաւ է որ կրօն. ժողովէն անցընելէն վերջ, ի թիւն հաստատելու մեր ցաւերուն վրայ կը խորհի։

Սըր Սէմբսըն Ժէոլէթ մեծ ուշադրութեամբ կ'ունկնդրէր օգնականին, որուն զգացումներուն ու դատաստանին վրայ կը հիանար. կարծես իակ իր սրտէն կը խօսէր երիտասարդը, այնչափ հաճոյք կ'զգար միլիոնատէրը անոր տեսութիւններէն։

— Դէպի Բեւեռ ուղեւորութեան պահուն, դուք ինձ հպատակեցաք, ըսաւ Սըր Սէմբսըն Ժէոլէթ ձեռքը սեղմելով օգնականին, հիմա ալ ես կը փափաքիմ ձեր կամքով գործել։ Առանց ինձմէ խորհուրդ հարցնելու, ըրէ՛ք, ինչ որ յարմար կը դատէք. իրաւ է որ Հէլիքսով ասկէ մեկնիլ և. ուրիշ երկիրէ մը դուրս ելլալու կարելութիւնն ալ կայ, սակայն ի՞նչ հարկ նորէն ատանկ ձեռնարկներու, ինչպէս որ ըսիք, կարելի է որ լաւագոյն գործ մը կատարելու համար հոս առաջնորդուեցանք։

Բօլ Մառկոթթա տեսնելով որ միլիառատէրն ալ համակարծիք է իրեն, շնորհակալութիւն յայտնելով, վայրենիներուն ցեղապետին ներկայացաւ ու նշանացի կերպով հասկցուց թէ պատրաստ են անոնց գեղը երթալու։ Բնիկը խիստ գոհ մնաց այս համակերպութենէն, ու ժամ առաջ ճամբայ իյնալուն պէտքը չեղաւ։ Բօլ Մառկոթթա իրենց գոյքերը մասնանիշելով ցեղապետին, հասկցուց թէ պէտք է որ անոնք ալ իրենց հետ փոխադրուին գիւղ։ Բնիկը այս առաջարկին վրայ բաներ մը ըսաւ ցեղակիցներուն, որոնցմէ երեք չորս հոգի անմիջապէս բաժնուելով հեռացան։ Ցեղապետը նշանացի կերպով հասկցուց թէ հեռացողները շուտով պիտի վերադառնային, ասկէ զատ ուրիշ բաներ մըն ալ հասկցնել ուզեց, որուն իմաստը չհասկցան երկրախոյզները։ Ժամ մը ետք սակայն խնդիրը լուծուեցաւ, երկրախոյզներուն իմացուցին մօտէն հոսող գետին վրայ երկու նաւակ երեւցաւ, զորս կը վարէին քիչ առաջ խումբէն բաժնուող բնիկները։ Նաւակները խիստ մեծ ծառերու կոճղէն փորուած կոշտ բաներ էին թէեւ, սակայն ասանկ վայրենի երկրի մը մէջ ամէնէն գեղակերտ շղթաներէն աւելի արժէք ունէին երկրախոյզներուն աչքին։ Բօլ Մառկոթթա վերջին ծայր ուրախացաւ՝ նաւակները տեսնելով, թէեւ երկրին խորը պիտի քաշուէին, սակայն ծովուն հետ հաղորդակցութիւն պիտի ունենային այն երկու ծառի կոճղերուն շնորհիւ։ Իրենց համար նաւակ մը պատրաստելը շատ դժուար ու երկար աշխատութեան կարօտ գործ էր, մինչդեռ հիմա մէկի տեղ երկուքս ձեռք անցուցած էին, զորս օգտակարապէս կրնային գործածել եթէ որ ուզէին։

—Ցայսր վերստին արծարծել սկսաւ մէջս, յարեց երիտասարդը ճարտարագէտին դառնալով, այս նաւակները թանկագին օժանդակներ են ներկայ պարագային, որոնք կրնան օր մը ծառուն բացերը հանել մեզ, պատահաբար անցնող նաւէ մը օգնութիւն հայցելու համար։ Ասկէ զատ, ինչպէս իրենց ընթացքէն ալ կը տեսնուի, այս բնիկները քիչ շատ խելք ու դատողութիւն ունին, որ յաջողած են նաւակ մը շինելու։

—Ինչ ալ որ ըլլայ, այս անակնկալին առթած հրճուանքը խիստ մեծ է, պատասխանեց միլիառատէրը, ա՛լ ժամավաճառ չըլլանք, կարելի է ուրիշ մեզի անծանօթ ծառայութիւններ ալ կրնան մատուցանել այս մարդիկը։

Անոնց այս խօսակցութեան պահուն նաւակները դէպի գետեզերք մօտեցած էին. Մարս Բանֆէթ անմիջապէս թաչկինակը գաւազանի մը ծայր անցընելով նաւակներէն մէկուն մէջ ցատքեց ու ձեռքի թաչկինակը անկելով անոր վրայ,

—Ահաւասիկ առաջին դրօշակը որ կը ծածանի մեր երկրին վրայ, ըսաւ, Սըր Սէմբսըն Ժէոլէթի հրամանով կը գրաւեմ զայն, յանուն ֆրանսական կառավարութեան։

Զուարճասէր ֆրանսացին այն ատեն ամէնքս մեր ետեւէն ինքնին ներկայացաւ։ Այս երկիրը առեւտրական նաւերու հաղորդակցութենէն հեռու գըտնուելուն համար, անծանօթ մնացած է երկրախոյզ աշխարհագրագէտներուն և չատ ցանցառ կերպով միայն տեղեկութիւն առնուած է թէ բնիկները ինչպէս կ'ապրին։ Ահաւասիկ երկիր մը, որ բնակչութիւն չունի դեռ և ընդարձակ սնտառներ՝ որոնք բնաւ կացին տեսած չեն. ասոնցմէ զատ նաւարկելի գետեր և քաղաքակրթուելու ընդունակ ժողովուրդ մը որ նախնական վիճակին մէջ կ'ապրի դեռ։ Ի՞նչպէս կարեւոր չեն այս ամէնքը։

Ճարտարագէտը պահ մը մտածելէ ետք,

—Իրաւունք ունիք, սիրելիս, ըսաւ, կարելի է մեր հոս գալը նախախնամութեան մէկ տնօրինութեան կը պարտինք։

—Իմ կարծիքովս հաղորդագրի առիթ մըն է ասիկա, զոր պէտք չէ փախցընենք. այս ընդարձակ երկիրը բարեկարգելը, անոր բնակիչները քաղաքակրթելն ու զանոնք ամէն կարգի բարիքներով օժտելը մեծ ծառայութիւն մը չէ՞ մարդութեան։ Եթէ ինձ մնար, մէկ կողմէ այս մարդիկը դաստիարակելու և երկիրը ուռճացնելու կ'աշխատէի, միւս կողմէ ալ Ամերիկայի հետ յարաբերութիւն հաստատելու մեր ցաւերուն վրայ կը խորհէի։

Սըր Սէմբսըն Ժէոլէթ մեծ ուշադրութեամբ կ'ունկնդրէր օգնականին, որուն զգացումներուն ու դատաստանին վրայ կը հիանար. կարծես իակ իր սրտէն կը խօսէր երիտասարդը, այնչափ հաճոյք կ'զգար միլիոնատէրը անոր տեսութիւններէն։

— Դէպի Բեւեռ ուղեւորութեան պահուն, դուք ինձ հպատակեցաք, ըսաւ Սըր Սէմբսըն Ժէոլէթ ձեռքը սեղմելով օգնականին, հիմա ալ ես կը փափաքիմ ձեր կամքով գործել։ Առանց ինձմէ խորհուրդ հարցնելու, ըրէ՛ք, ինչ որ յարմար կը դատէք. իրաւ է որ Հէլիքսով ասկէ մեկնիլ և. ուրիշ երկիրէ մը դուրս ելլալու կարելութիւնն ալ կայ, սակայն ի՞նչ հարկ նորէն ատանկ ձեռնարկներու, ինչպէս որ ըսիք, կարելի է որ լաւագոյն գործ մը կատարելու համար հոս առաջնորդուեցանք։

Բօլ Մառկոթթա տեսնելով որ միլիառատէրն ալ համակարծիք է իրեն, շնորհակալութիւն յայտնելով, վայրենիներուն ցեղապետին ներկայացաւ ու նշանացի կերպով հասկցուց թէ պատրաստ են անոնց գեղը երթալու։ Բնիկը խիստ գոհ մնաց այս համակերպութենէն, ու ժամ առաջ ճամբայ իյնալուն պէտքը չեղաւ։ Բօլ Մառկոթթա իրենց գոյքերը մասնանիշելով ցեղապետին, հասկցուց թէ պէտք է որ անոնք ալ իրենց հետ փոխադրուին գիւղ։ Բնիկը այս առաջարկին վրայ բաներ մը ըսաւ ցեղակիցներուն, որոնցմէ երեք չորս հոգի անմիջապէս բաժնուելով հեռացան։ Ցեղապետը նշանացի կերպով հասկցուց թէ հեռացողները շուտով պիտի վերադառնային, ասկէ զատ ուրիշ բաներ մըն ալ հասկցնել ուզեց, որուն իմաստը չհասկցան երկրախոյզները։ Ժամ մը ետք սակայն խնդիրը լուծուեցաւ, երկրախոյզներուն իմացուցին մօտէն հոսող գետին վրայ երկու նաւակ երեւցաւ, զորս կը վարէին քիչ առաջ խումբէն բաժնուող բնիկները։ Նաւակները խիստ մեծ ծառերու կոճղէն փորուած կոշտ բաներ էին թէեւ, սակայն ասանկ վայրենի երկրի մը մէջ ամէնէն գեղակերտ շղթաներէն աւելի արժէք ունէին երկրախոյզներուն աչքին։ Բօլ Մառկոթթա վերջին ծայր ուրախացաւ՝ նաւակները տեսնելով, թէեւ երկրին խորը պիտի քաշուէին, սակայն ծովուն հետ հաղորդակցութիւն պիտի ունենային այն երկու ծառի կոճղերուն շնորհիւ։ Իրենց համար նաւակ մը պատրաստելը շատ դժուար ու երկար աշխատութեան կարօտ գործ էր, մինչդեռ հիմա մէկի տեղ երկուքս ձեռք անցուցած էին, զորս օգտակարապէս կրնային գործածել եթէ որ ուզէին։

—Ցայսր վերստին արծարծել սկսաւ մէջս, յարեց երիտասարդը ճարտարագէտին դառնալով, այս նաւակները թանկագին օժանդակներ են ներկայ պարագային, որոնք կրնան օր մը ծառուն բացերը հանել մեզ, պատահաբար անցնող նաւէ մը օգնութիւն հայցելու համար։ Ասկէ զատ, ինչպէս իրենց ընթացքէն ալ կը տեսնուի, այս բնիկները քիչ շատ խելք ու դատողութիւն ունին, որ յաջողած են նաւակ մը շինելու։

—Ինչ ալ որ ըլլայ, այս անակնկալին առթած հրճուանքը խիստ մեծ է, պատասխանեց միլիառատէրը, ա՛լ ժամավաճառ չըլլանք, կարելի է ուրիշ մեզի անծանօթ ծառայութիւններ ալ կրնան մատուցանել այս մարդիկը։

Անոնց այս խօսակցութեան պահուն նաւակները դէպի գետեզերք մօտեցած էին. Մարս Բանֆէթ անմիջապէս թաչկինակը գաւազանի մը ծայր անցընելով նաւակներէն մէկուն մէջ ցատքեց ու ձեռքի թաչկինակը անկելով անոր վրայ,

—Ահաւասիկ առաջին դրօշակը որ կը ծածանի մեր երկրին վրայ, ըսաւ, Սըր Սէմբսըն Ժէոլէթի հրամանով կը գրաւեմ զայն, յանուն ֆրանսական կառավարութեան։

Զուարճասէր ֆրանսացին այն ատ-

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

ԱՄԷՆԷՆ ԹԱՆԿԱԳԻՆ ՆԱՄԱԿԱԴՐՈՇՄԸ

36,000 ՖՐԱՆԳԵՆՈՑ ԹՈՒՂԹԻ ԿՏՈՐԸ

Այսօր աշխարհիս ամէնէն թանկագին դրոշմին վրայ պիտի գրենք՝ որովհետեւ թէ՛ չահեկան է և թէ հետաքրքրական։

Անգլիա իր բոլոր գաղթականութիւններով 1840էն ի վեր բազմատեսակ թղթադրոշմներ հրապարակ հանած է։ Մօրիս կղզին՝ (Հնդկաց ովկիանոս) 1815էն ի վեր Անգլիոյ կը վերաբերի։ 1847 նոյեմբեր ամսոյ մէջ նոյն տեղւոյն համար յատկապէս շրջաբերութեան դրուեցան երկու տեսակ նամակադրոշմ, որոնք չատ քիչ ատենի մէջ իրենց շրջանը բոլորեցին՝ եւ անակնկալ ու միեւնոյն ժամանակ զուարթ պատճառով մըն ալ դադրեցան շրջաբերութենէ և իրենց տեղ ուրիշներ հրապարակ հանուեցան։ Երեւակայել թէ մէկ քանի օրուան գործածութեամբ ո՞րքան դժուարագիւտ եղած են այս դրոշմները։ Մօրիս կղզին առաջին շրջանին այս երկու տեսակները՝ աշխարհի բոլոր տերութեանց կողմէ հրապարակուած ա՛յնքան բազմատեսակ դրոշմներուն մէջէն՝ որոնց թիւը մօտաւորապէս 50,000 հատի կը հասնի, կարծես՝ ամէնէն բաղդաւորը եղած են, ամէնէն թանկագինը և դժուարագիւտը։ Ցարդ 27 հատ միայն գտնուած են այս թղթադրոշմներէն, որոնց իւրաքանչիւրը բարձր բարձր գիներով ծախուած է։

Ֆրանսացի Ֆէբրարի կոմսին ճոխ ալպոմները, որոնք չատ նշանաւոր եղած են իրենց ունեցած դժուարագիւտ դրոշմներու պէսպիսութիւններով, Մօրիսի այս հաղորդագիտ դրոշմներէն ալ կը պարունակեն, որոնք այդ հաւաքածոներուն արժէքը տասնապատիկ աւելցուցած են։

Հոս բացատրեմ թէ Մօրիսի առաջին շրջանի այս դրոշմները, որոնք ա՛յնքան դժուարագիւտ են, և դրոշմի վաճառականներու և հաւաքիչներու կողմէ ա՛յնքան տենդոտ հետաքրքրութեամբ հետախուզութեանց առարկայ դարձած են, ինչպէս են և ինչ ձեւ ունին։

Ասոնք երկու հատ են նոյն ձեւով, բայց գոյնով և անուանական արժէքով կը տարբերին իրարմէ։ Իրենց վրայ կը պատկերեն պսակ ի գլուխ Անգլիոյ հանգուցեալ Վիքթորիա թագուհին դէմքը, որ ձախակողմ դարձած է։ Մէկը 1 բէնսի, նարնջագոյն է, և միւսը 2 բէնս, կապոյտ (Տես պատկերները)։ 1 բէնսնոցին պատկերին յատակը հաղիւ տեսանելի նրբակերտ կէտադրութիւններ կան ուղղահայեաց կերպով, նաեւ՝ աջէն ձախ չեղակի վերէն վար նոյն նրբակերտ կէտադրութիւններով խաչաձեւուած է։ 2 բէնսնոցին պատկերին յատակը 1 բէնսնոցին ձեւով է թէեւ, սակայն սա՝ տարբերութեամբ որ խաչը կէտադրութիւնները ձախէն դէպի աջ կ'ուղղուին։ Իրենց շրջանակը երկայն ուղղահայեաց քառակուսի ձեւով է։ Շարափշիկ չունին։ Իրենց ծաւալին չափը՝ լայնութիւն և երկայնութիւն՝ 20×24 հազարերորդ մասկը է։ Կը կրեն սա խօսքերը. վերի կողմը postage, վարի կողմը one penny կամ Two pence, աջ կողմը՝ Mauritus, ձախ կողմը՝ post office։ Թագուհիին պատկերին վրայ վարի մասին վրայ դժուարաւանելի մանրիկ j. b. սկզբնատառերը կան, որ դրոշմները յօրինող փորագրիչին անունն է «J. Barnard»։

1 բէնսի նարնջագոյն — 2 բէնս կապոյտ
36,250 ֆրանք + 36,250 ֆրանք
Զոյգը՝—73,500 ֆրանք

Երբ Մօրիս կղզին մէջ նամակատուն մը կը հաստատուի, տնօրէնը, փոքրագրիչ Պարնարտի կը յանձնարարէ սապէս նապէս, երկու դրոշմներու պատրաստութիւնը։ Փորագրիչը դրոշմները յօրինելու համար նախատիպ օրինակցու մը գծագրելով կ'սկսի։ Աշխատութեան մէջողին՝ կարգը կուգայ ձախակողմի գիրերուն։ Բայց փարագրիչը մոռցած էր նամակատան տնօրէնին ըսած բառերը։ Ի՞նչ ընէ հիմա։ Առաջին բառը «post» էր, կը յիշէ, միւսը ի՞նչ էր... ի զուր կը փորձէ միտքը բերելու։ Իրիկուն էր. նամակատունը գոցուելուն 8 վայրկեան կար, վերջապէս արտասանօք կը վազէ դէպի հոն, տնօրէնին հարցուելու համար թէ ի՞նչ բառեր էին անոնք, զորս դրոշմներուն ձախակողմը պիտի դնէր։ Երբ նամակատուն կը հասնի, կը տեսնէ որ գոցուած է. այն ատեն յանկարծ ճակատը կը նշմարէ «post office» բառերը, որ անգլիերէն լեզուով կը նշանակեն նամակատուն։ Իսկոյն գրպանէն թղթապանակը հանելով՝ ուրախութեամբ այդ բառերը կ'ընդօրինակէ, զոհութեան հառաչ մը արձակելով թէ մոռցած բառերը գտած էր։ Մէկ քանի օր յետոյ Տնօրէնին կը յանձնէ «post office» բառերով չինուած մաս մը քանակութեամբ դրոշմներ, որոնք շրջաբերութեան կը դրուին անմիջապէս։ Մէկ քանի օր այս թղթադրոշմները կը գործածուին։ Բայց օր մը յանկարծ տնօրէնը կը նշմարէ որ վրիպակ մը կայ անոնց մէջ, փոխանակ post pait ըլլալու, որ անգլիերէն «նամակադրոշմ» կը նշանակէ, post office է եղեր, «նամակատուն»։ Կը բարկանայ և այս ծաղրելի սխալը չտարածելու համար անմիջապէս դրոշմներուն գործածութիւնը կ'արգիլէ։ Բայց ժամանակը անցած էր, յանձնուած կարգ մը նամակներ պայուսակներու մէջ ամփոփուած շրջենաւ դրուած ճամբայ ելած էին արդէն. վերադարձը անկարելի էր։ Տնօրէնը կը կանչէ փորագրիչը, կը յանդիմանէ սխալին համար և կ'աղաչարարէ որ դրոշմներուն տպագրութիւնը չդարուանակէ։ Անմիջական կերպով դրոշմներուն կաղապարները, փորագրիչին քով մնչեւ այն ատեն տպագրուած բոլոր դրոշմները և նամակատան մէջ գտնուածները, ամէնքը մէկ այրէ կը ոչնչացնէ անօրէնը, իր աչքին առջեւ։ Այսպէս, Մօրիս կղզին այս առաջին շրջանի թղթադրոշմները, որոնք «post office» բառերը կը կրեն, այսօր ա՛յնքան հազուագիւտ դարձած են (*)։ Ամենց յաջորդած են երկրորդ շրջանի դրոշմները «post paid» բառերով։

Այնքան տեղեկութիւններ տալէ յետոյ հոս կ'արժէ պատմել թէ անցած տարի դիպուածով գտնուեցաւ Մօրիս կղզիին առաջին շրջանին պատկանող 2 բէնսնոց «post office» աքանչելի և անվնաս՝ ցարդ գտնուածներէն չատ գեղեցիկ դրոշմ մը որ Լոնտոնի մէջ աճուրդի դրուելով անսովորական գինով մը ծախուեցաւ։

Նախ 12,500 ֆրանքէն սկսաւ աճուրդը, յետոյ գինը բարձրացաւ 15,000 ֆրանքի, ետքը 20,000, քիչ մը յետոյ՝ 25,000 ֆրանք, անդիէն մէկը

...աքանուած են, և մանապէտը այ-
...ի վիճակ է իր վիճը արձակել
...ական ազդիւրէ եղած նկարա-
...թիւններուն վրայ յենլով, թէ իրօք
...էր յանցանքը կամ սխալմունքը։
...Հնդհանուր ենթադրութեան նայե-
...ռուական նաւատորմին վճռացումը
...պատճառներու կը վերագրուի.—
...Առաջին՝ թերի կրթութիւն, երկրորդ՝
...ի հրամատարութիւն բոլոր նաւա-
...թիւններուն բարձրագոյն և ստորին
...ներուն կողմէ, երրորդ՝ յարձակո-
...ան և կռուող ոգիութեան թերու-
...ն մը, չորրորդ՝ մասամբ անբարեմաս
...ուաւարար անհատական նաւերու և
...ասնիկ կազմութիւն։
...թիւնքը այս կէտերը մի առ մի։
...Պատերազմը չակած սրամտագրելի
...ը փորձ, վատահելի և կարգապահ
...աղները Բորթ Արթուրի նաւախում-
...համար Ծ. Արեւելքը ղրկուած էին,
...ալթիկեան նաւախումբին նաւազ-
...ը հաւաքուած էին առ կայսրու-
...ան բոլոր մասերէն, ա՛յնպէս որ
...հնէն կորովի և ամէնէն վարժ հրա-
...տար մը անգամ աշխարհի կիսուն
...ոլ արկածալից ոգիականի մը միջո-
...բաւական ժամանակ և պատեհու-
...ն պիտի չունենար իր անձնական ու
...իրարմ մարդիկը կռուելու յարմարա-
...ն վիճակի մը մէջ դնելու, և նշա-
...ութեան բոլոր մարզանքները կա-
...ելի տալու, հակառակ երկարատեւ
...դարներու ուրիշին նաւահանգիստ-
...ուն մէջ։ Մնաց որ իր թնդանօթ-
...ը և ռումբերը պարտաւոր էր խնա-
..., և փորձի համար չսպառել անոնց
...երը, ա՛յնպէս որ ահա անգամ մը
...ս փառաւորապէս կը հաստատուի սա՝
...մարտութիւնը թէ խաղաղութեան
...ամանակ միայն կարելի է գործօն վի-
...կի և օգտակարութեան մէջ դնել
...ատորմիղ մը, և կռիւի ժամանակ
...ի յարիոյ իրարանցումը լանի մը չի
...ուայեր, և կը ճշմարտուի սա՝ պէտ-
...ենք թէ հոգին նիւթէն առաւել է։
...ոքան ալ հաստատ ըլլայ զրահը, և
...ղանօթը ո՛րքան ալ արագահար-
...ած, ամէնէն առաջ զանոնք գործա-
...ղ մարդը պէտք է։ Ռուսիա յաղ-
...ուեցաւ։ Ասիկա բնաւ ջուր չի վեր-
...ներ։

Հրամատար ծովակալին առաջնոր-
...ութեան գալով, յայտնի է թէ կռիւին
...իգաններն իսկ անիկա այլ եւս անկա-
...ղ եղաւ վարելու և հրամայելու,
...ազատուները ջուրը իջան, անմրիկ-
...աւ, իր ստորակարգեալներն ալ իրեն
...էս, որովհետեւ ո՛չ ժամանակ և ոչ
...ծուխ ունեցած էին հարկ եղած ազ-
...փորձերը ընելու և կռթուելու։ Ա-
...ց դաս ռուս մարտանաւերէն մաս
...ն ալ հաղեալով ղրկուած էին, հա-
...ւ հաղ անոնց չնուիլիւնը ընցած էր,
...ատակներէն ծով իջուցին, առանց
...որձուելու, ա՛յնպէս որ անոնց կարո-
...ութեան վրայ ենթադրութիւն ընել
...ութէ անկարելի էր։

Ասանկ թերի հանդերձանքներով
...ատուած նաւախումբի մը մարդիկը
...ւ, Ճարոնցիներուն պէս անձնուէր,
...արժ, և իր երկրին իրական ու լաւ
...ակցուած շահերուն համար կռուող
...արդիկը ո՛ւր, երկուքին միջև ահա-
...ին տարբերութիւն մը կայ, և եթէ
...յսօր Ռուսիոյ բարեկամները ցաւ կ'ի-
...անան անոր աղէտքին վրայ, բայց
...ոգեխօսները չատ լաւ գիտեն թէ ա-
...ասնկ պիտի ըլլար, երկու ժողովուրդ-
...երուն դաստիարակութեան իրարեւ ան-
...ուսափելի հետեւանքը։ Կէտ մը ալ
...այ, զոր պէտք է ուշադրութեան առ-
...ել։—Հիւսիսային Եւրոպայի կլիմային
...ակ ապրող մարդոց համար սոսկալի
...ակ է խանձիլ մրկիլ արեւադարձային
...ոլերուն մէջ, անոնց հոգեկան ու մը-
...աւոր բոլոր կորովը կ'սպառի, յաղ-
...ութեան յոյսը կը ցնդի, և կռուելու
...՛ն ինքնամփոփ հաճոյքը, որ ամբողջ
...այս պատերազմին մէջ Ճարոնցիին գե-
...ազանց յատկութիւնն էր, կը չոգիա-
...այ, մարդուն վրայ սիրտ չի մնար։
...Թժտէսթվէնսքի Լիսաւէն մեկնած ա-
...ենն գիտենք թէ ի՛նչ ջղային տրա-
...ադրութիւններու մէջ կը գտնուէր։
...ապա իր մարդիկը։

Գալով ամբաստանութեան կէտին,
...բաւ է որ ռուս մարտանաւերը իրենց
...ազմական թերութիւնները ունէին
...բահի, սպառազինութեան սրընթա-
...ութեան տեսակէտով, և այլասեռ
...թիւնները կը չլախտաւորէին հա-
...ագական ոյժը, բայց կ'երևի թէ ա-
...նպատատութեան միակ պատճա-
...ը թնդանօթաձիգներուն սպասնուա-
...ան մէջ պէտք չէ փնտռել, այլ թէ
...ատարկոյս ռազմամթերքի պակա-
...ութիւն ալ ունէին։

Ռուսիոյ մէջ ընդհանրապէս խոշոր
...բահաւորին մէն մի ծանր թնդանօթին
...համար 120 ռումբ, մէջինին համար
...200 ռումբ և փոքրիկ չափով արագա-
...արուածներուն համար 2000էն 3000
...ռումբ կը զետեղեն մարտանաւերուն
...մէջ։ Արդ, երբ ճակատամարտին առա-
...ին անկարգութեան ատեն հրամատա-
...ութիւնը կորսնցուց իր արժէքը, թնդ-
...անօթաձիգները սկսան պարապ տեղը
...վատնել այդ ռազմամթերքը, մանա-
...ւանդ թորփիլական յարձակումին եր-
...ամէն գօտին պատելու համար, բայց
...ա՛նքան չփոթ ու իրարմէ անկախա-
...ար կը վատնուէին ռումբերը որ մէջ
...անոնց մթերքը կ'սպառէր, միւս կող-
...էն սակայն իրական արդիւնք մը բը-
...աւ ձեռք չէր բերուեր։ Ուստի քանի
...մը ժամուան մէջ ամբողջ մթերքը հա-
...տաւ, և անպաշտպան հսկաները ժա-
...ագին զոհ մը եղան թորփիլներու։

Արդ, երբ բոլոր այս պարագաները
...մի ձուլենք, պիտի տեսնենք որ Նա-
...ատորմին մարդոց վրայ չէ որ կը
...ծանրանայ ամբողջ պատասխանատու-
...թիւնը, այլ Բենթերպուրկի պաշտօնա-
...տարներուն ալ վրայ։

Բայց ասկէց մի՛ հետեւցնէք թէ ծո-
...վակալ Թոկօ այս պատճառներուն հա-
...մար թեթեւ գնով յաղթութիւն մը
...չտեսցաւ, և թէ անոր ըրած գործը
...արտասովոր, հրաշալի ըլլալէ կը դադ-
...ի։ Կռուին ամբողջ պարագաները,
...երկու ճակատի վրայ յարձակման կազ-
...մութիւնը, դիմացէն զարնելու և մա-
...հացու կերպով զարնելու ռազմագիտա-
...կան կարգ ու սարքը, խոշոր թնդա-
...նօթներուն հեռաձգութեան ատա-
...ճանը ժամացոյցի մը պէս լրած ըլա-
...լու նախագուշութիւնը, որուն պէտք է
...վերագրել Ռուսաց ռազմամթերքին
...ա՛նքան չուսով ապառումը, թորփի-
...լական յարձակումին ամենախայտուն
...յարդարումը, և վերջապէս թերեւս
...սրամայը և երկաթագամ քիթերուն
...ուժգնակի բախումը ռուսական մար-
...տանաւերուն քիթին բերնին, և յետա-
...կողմին դէմ,—այս բոլոր ռազմական
...կատարելութիւնները ցոյց կուտան թէ
...Եւրոպայի և Ամերիկայի մէջ իսկ պէտք
...եղած կերպով չէ ճանչցուեր Թոկօ, և
...սայդ չափովը չէ գնահատուեր Ճարո-
...նական նաւատորմը, և Ծ. Արեւելքի
...ջուրերուն մէջ սակէց առաջ պահակ
...կեցող եւրոպական մարտանաւերը յոյժ
...անբաւական տեղեկութիւններ միայն
...հաղորդեր են այդ սքանչելարուեստ
...կազմութեան մասին։ Արդիւնքը ամէն
...ակնկալութիւն գերազանցեց։ Տարա-
...կոյս չկայ որ եթէ Թոկօ հանդիպած
...ըլլար լաւագոյնս մարդուած և առաւել
...անձնազոհ հակառակորդի մը, նմանօ-
...բլնակ տեղական պարագաներու մէջ
...յաղթական պիտի ելնէր, եթէ նոյն իսկ
...մեծ կորուստներ ալ ունենար։ Այս
...յաջողութեան մէկ մասը նոյն իսկ
...պէտք է վերագրել հակառակորդին
...սխալմունքին կամ պարտաւորիչ կա-
...ցութեան, որով անձամբ գնաց այն-
...պիսի ծուղակի մը մէջ ինկաւ։ Այս
...պարտութեան հետեւանքով Ռուսիոյ
...նաւային ոյժը նաւատորմիղներու ցան-
...կէն սրբուեցաւ։ Առ նուազն տասը
...տարիներ պիտի թաւալին մինչև որ
...նիւթը նորէն պատրաստուի, ամբողջ
...սերունդ մը պիտի անցնի, մինչև որ
...ներկայինն տխուր դասը դարձեալ արդի
...դրութեամբ ծովային սպաներու և նա-
...ւաղներու կորիզ մը հաստատէ Ռուսիոյ
...մէջ։

(Նայէ Ֆրայէ Բրեսի)

ԳՈՐԾԵՐԸ ԲԵԹԵՐՊՈՒՐԿԻ ՄԷՋ. Ստոյգ լուրերու նայելով, Ցուշիմայի պարտութենէն վերջ ա՛լ պէտք չըլլալով Վլատիվոսթոք նոր մարդ ղրկել, ծովակալ Պիրիլէվ ետ կանչուեր է; Քրոնչտատի իր պաշտօնին գլուխը։

** Նախարարաց Խորհրդոյ նախագահը Զարսքօէ-Սէլօ գնաց Զարին ներկայանալու։

** Դործաւորական աշխատութեան ժամերը պակսեցնելու համար եւմտական նախարարին նախագահութեամբ կազմուած յանձնաժողովին մէջ, ճարտարարուեստի և գործարաններու ներկայացուցիչները յայտարարեցին թէ Ցուշիմայի աղէտքը ա՛նքան դէշ ազդած է իրենց վրայ, որ ժամանակ մը չեն կրնար խորհրդակցութեանց մասնակցիլ։ Նախարարն ալ վրայ բերաւ թէ կառավարութիւնն ալ այս միջոցիս անով զբաղած ըլլալով, հարկ է խորհրդակցութիւնները յետաձգել, բայց դարձեալ կէս ժամ միջոց տուաւ ներկայացուցիչներուն որպէս զի խորհին ու վերջնական պատասխան մը տան յանձնաժողովին աշխատութեանց շարունակութեան վրայ։ Ներկայացուցիչները պատասխանեցին թէ խորհելու հարկ չեն տեսներ, և յանձնաժողովը ցրուեցաւ։

** Պալթիկի նաւատորմին կորուստը ամէնէն աւելի մեծ ցաւ պատճառեց Քրոնչտատի և Լիպաւի նաւահանգիստներուն մէջ։ Մեծապատուելի վիշտով համակուած կուլան կորուստը։ Հաղարաւոր ընտանիքներ սուգ մտան։ Եկեղեցիները լեցուած են խուռն բազմութեամբ ազատուներու, որոնք իրենց մեռեալներուն համար աղօթք կարդալ կուգան։ Սուրբ պատկերներու առջև անգին քանակութեամբ մոմեր կը վառուին։

** Գերման դահժառանգին ամուսնութեան հանդէսին ներկայ գտնուելու համար Պերլին եկող կայսերազուն իշխան Արիղուկավա լուգոր պատճառութիւն ստացեր է Միքատոյէն՝ ի հարկին հաշտութեան ճամբայ հարթել Ռուսիոյ, Ճարոնի պայմաններուն համաձայն։ Բեթերպուրկէն այս օրերուս Պերլին ժամեր է բարձրատիճան անձնաւորութիւն մը Ճարոնցի իշխանին հետ չփոխան մէջ գտնուելու հաւատութեան խնդրոյն համար։

** Գերման կայսրը ամերիկեան նախագահին ծանուցեր է թէ ինք համամիտ չէ որ պատերազմը վերջացնելու համար մէջազգային Բօնկրէ մը գումարուի, այլ պէտք է որ Ռուսիա և Ճարոն իրենք իրենց մէջ վերջացնեն խնդիրը։ Կայսրը յարեր է թէ Բօնկրէին մէջ իւրաքանչիւր Տէրութիւն իր անձնական միտումները առաջ պիտի քշէ, և կը վախնայ որ Զինաստան զոհ կ'ըլլայ այդ միտումներուն։

** Ճարոնցի ծովակալ Միտու թեթեւ կերպով վիրաւորուեր է։

ԲՈՐԼԱՑԻ ՆԵՂՈՒՑԻՆ կարեւորութիւնը սա՛ կէտին մէջ կը կայանայ որ ասիական ցամաքը անով է որ ամէնէն աւելի կը մօտենայ Ճարոնական կղզիներուն։ 200 քիլոմէթր լայն այս նեղուցին նշանակութիւնը աւելի կը շատցնեն անոր մէջ հաստատուած կղզիները, որոնցմէ Ցուշիմա (Շիմա Ճարոնէրէն կղզի կը նշանակէ) ճիշտ կէս ճամբան կը գտնուի Սիմոնոզէքի և Ցուշիմայի միջև։ Ցուշիմայի ներքին ծովուն և ասիական ցամաքին մէջտեղ հաւասար հեռաւորութեամբ։ Ասկէց կը հասկցուի երկու Ցու կղզիներուն ռազմագիտական բարձր արժէքը, որոնք իրարմէ բաժնուած են նեղ ջրանցով մը, որ տեղատուութեան ժամանակ ալ բոլորովին կը չորնայ։ Երկու կղզիներուն շրջապատը 690 քիլոմէթր է, և անոնց մակերեսը 600 քառակուսի քիլոմէթր։ Մինչեւ 700 մէթր բարձրութեամբ լեռներ կան։ Մէն մի քառակուսի քիլոմէթրի վրայ 56 բնակիչ կայ, մինչդեռ Ճարոնական կղզիներուն մէջ 131 բնակիչ կայ առ մէն մի քառակուսի քիլոմէթր։ Կղզիներուն գլխաւոր կեդրոնը—Իցուհարա—հարաւային կղզիին արեւելեան ծովեզերքին վրայ կը գտնուի։ Կղզիները բաժնող ջրանցը իր արեւմտեան ընթացքին վրայ ծովածոց մը կը ձեւացնէ, որ կը պահպանէ Թաքէզէքի նաւահանգիստը, բնականէն խիստ ամուր։ Ճարոնցիք 80 ական թուականներուն այս կղզիները սկսան ամրութիւններ չինել, և 1900ին Թաքէզէքի երկրորդ կարգի պատերազմական նաւահանգստի մը բարձրացաւ։ Այս կղզիներուն ռազմագիտական արժէքը ճանչնալով, Բօգանցիֆ ռուս մարտանաւին հրամատարը իր իսկ նախաձեռնութեամբ Ռուսիոյ համար գրաւեց այս կղզիները։ Բայց Ճարոնի դիտողութեան վրայ քանի մը ամիս վերջ կղզիները դարձեալ Ռուսերուն կողմէ պարպուեցան։ 1885ին Գերմանիա ուզեց փոխանակութեամբ մը տէր ըլլալ կղզիներուն, բայց Ճարոն հեռացուցաւ։ Քօբէպի նեղուցին մէջ կայ նաև 140 քիլոմէթր չրջապատով Իքի կղզին, որուն գլխաւոր կեդրոնն են Քոյումոխօ (5000 բնակիչ) և Կօնուրօ (3000 բնակիչ), միակ ամուր նաւահանգիստով մը, որ ընդհանրապարանի մը միջոցաւ կապուած է Ցուշիմայի հետ Քոբէպի Ճամբով։ Երբ տակաւին Ճարոն տէր չէր եղած Բէնքաաոր կղզիներուն, Ցուշիմա կղզիները իր ծանր ոճրագործնկուն վրայ իբրեւ աքսորավայր կը գործածէր։

ՑՈՒՇԻՄԱՅԻ ՆԱՒԱՄԱՐՏԸ

ԱՄԲՈՂՋ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ԱԿԱՆԱՏԵՍԻ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ

«Նայէ Ֆրայէ Բրեսի»ի եբեկ կիրակի Կ. Պոլիս հասած Ցուշիմ 2ի թիւին

Տէյլի Թելեկրաֆի թղթակիցը ատիթ ունեցաւ ծովամարտին ներկայ ըլլալու իբրեւ ականատես։ Իր հեռագիրը ղրկած է Մօճէնի Մայիս 29 իրիկուան թուով։ Երկար պատմութիւնն է սա ծովամարտին բոլոր մանրամասնութիւններուն։ Հեռագիրը կ'ըսէ.—

«Ռուսական համախումբ երկրորդ և երրորդ նաւատորմիղը Ճարոնական Ցուշիմայի մտան, Դայի Ջրանցէն անցնելով։ Հրամատար Ծովակալին յատակաձեւն էր սկիզբէն ի վեր՝ մասերու բաժնել Ճարոնական նաւատորմիղը, և իր յանձնաւորները առաջուց ղրկած էր Սայչինթաուէն մինչեւ Ցուշիմա նեղուցը հետազօտութիւններ կատարելու։

«Ռուսական նաւատորմին գլխաւոր բաժինը յանկարծ ուղղութիւն փոխեց ա՛յն մտօք իբր թէ կ'ուզէր Դայի Ջրանցէն ետ դառնալ, բայց շաբաթ առաւօտ ժամը 5ին (Մայիս 27) 12 հանգոյց արագութեամբ հարաւային արեւելեան ուղղութեամբ սուրաց Քոբէպի նեղուցին մէջէն, Իքի կղզին Ջուրերէն։ Ճիշդ այս միջոցին Ճարոնական համասուքը նաւատորմը մնկնած էր իր միացման խարիսխէն։ Նաւաբաժին մը ճամբայ հանուած էր Ռուսերը դէպի Իքի կղզին քշելու համար։ Թշնամին նոյն արագութեամբ կը սուրար, իւրաքանչիւր ռուս մարտանաւ իր ծայրագոյն սրընթացութիւնը կը գործածէր։ Ռուսական Նաւատորմիղը վերջին ասիական արագաքալի, նոյն իսկ վեհապանծ երեւոյթ մը կ'ընծայէր։ Մինչ այս մինչ այն Ճարոնցիք մօտակայ Ջուրերը կը հանէին անա։ Ռուսք կը յառաջանային յորդ հոսանքներուն մէջէն, որոնք կը գրտնուին Իքի կղզիին առջև, և անկէց ամենայն ճշդութեամբ ընթացք մը կ'ուղղէին դէպի հիւսիս։

«Ճարոնցիք կարգ և պատրաստ էին կռուելու, և իրենց օժանդակ նաւատորմիղը թշնամին առջև հիւսիսի ճամբան փակեց։ Հիմա սկսաւ Մեծ Ճակատամարտը։ Թօկոյի մարտանաւերը կը ռազմաբաղէին բացարձակ ճշդութեամբ, և քիչ ատենէն Ռուսք խաչաձեւ կրակի մը մէջ բռնուած էին, ոչ թէ բաներ սովորական իմաստով, այլ ճակատէն և երկու կողերէն։ Զարմանալի կերպով ահեղամուն էր տեսարանը՝ որուն ներկայ գտնուելու պատիւը և բարեբախտութիւնը ունեցայ։ Մօտաւորապէս 50 մարտանաւերու թնդանօթները կ'որոտային, և մերթ ընդ մերթ կը լսուէին բարկ պայթումներ, տարօրինակ կերպով հակայազօր հողիներ, երբ հարիւրաւոր ռումբեր միւսնոյն ժամանակ կը ճարճատէին հրընկէց ահաւորութեամբ և դիւահոս կատաղութեամբ։ Բաւական երկար ժամանակ թշնամիք հարուած հարուածի փոխանակեցին։ Ամբողջ այս ահեղազարար հրձգութեանց մէջտեղն նաւատորմիղները չարժման մէջ էին։ Ռուսք հրաժարեցան այլ եւս իրենց սկզբնական ուղղութենէն, դոր բռնած էին։

«Ծովակալ Թօժէսթվէնսքի երկու կողմերուն վրայ և առջևէն ալ թշնամի նաւաբաժիններուն մէջեւ, քանի մը ժամէն ա՛լ յաղթահարուած էր։ Ոչ ուղղութիւն մը չունէր, ուրեկէց կարելիոր յառաջանալ, և ինկած էր ծուղակի մը մէջ, որ իրեն համար պատրաստուած էր Մատանաքարէն ճամբայ ելնելէն ի վեր։ Թօկօ անոր նաւատորմիղին հետեւած էր կանխահոգ ուշխմութեամբ մը։ Ճարոնցիք ճշդիւ գիտէին ա՛յն վայրկեանը որուն մէջ թշնամին պիտի զարնուէր, և ըստ այնմ հիմա կը կեդրոնացնէին իրենց կրակը։ Մէն մի թնդանօթ ուղղուած էր Ռուսերուն վրայ, որոնք այս լաբիրինթոսին մէջ ինկած էին։ Մուխի ամպերու օձախաւէ ու երկայնավարս գիծեր կը ծփային Ջուրին վրայ, որ դժոխային նշոյլներով կ'արտացոլար Հրեշտանիին չանթերէն։

«Երբ ռուսական նաւատորմիղը կ'աշխատէր անցք մը դտնել դէպի հեռակայ Վլատիվոսթոք, Ճարոնական նաւախումբը դանդաղաքայլ դէպի հիւսիս կը յառաջանար, քիթը խոմելով Ռուսերուն և անոնց նպատակակէտին միջև։ Հիւսիսէն եկած ռումբերուն կը պատասխանէին հարաւէն արձակուած ռումբեր, մինչ Ճարոնցիք արեւելքէն և արեւմուտքէն ալ կը ռմբակոծէին ընկերմամբ դառապարտուած թշնամին։ Տեսարանը անմոռանալի էր և պակուցիչ։ Ամէն շունչ առնելուս գիտէի թէ այս վայրկեանին բաղմաթիւ մարդիկ վրայ կուտային իրենց կեանքը։ Կէս օրէ վերջ Ժամը 3ին և 5ին միջև Ջուրին տակ գացին Նախիմովի նմանող ռուս յաձանաւ մը և կիսաբաց Քամչաթկա յաձանաւը։ Անկէց առաջ իրենց վերի մասը բաղարովին աւերակ դարձած էր ճարոնական թնդանօթներէն։ Փայտի, երկաթի և պղպջաւոր ամբողջ մասերը առաջակողմերէն խորտակուած և բզբտուած էին։

«Այս միջոցին ռուսական նաւատորմիղը անսահմանելի անկարգութեան մը մատնուեցաւ։ Նաւերը այլ եւս կանոնաւոր կազմութիւն չունէին, ալ զիկզակ ընթացքով առաջ կը քալէին, մէկը դէպի արեւելք, միւսը դէպի արեւմուտք, և այս անձրեւի վայրկեանին տեսնուեցաւ որ ծովակալ Բօժտէսթվէնսքի բոլորովին յաղթուած էր։ Ասոր վրայ Ճարոնցիք աւելի մօտեցան։ Ռուսական նաւերը հիմա փաթթուած էին կրակի մը մէջ, որ անկարելի հեռաւորութեան պատճառաւ՝ աւելի սոսկալի եղած էր։ Անոնք այլ եւս գոյութիւն չունէին իբրեւ նաւատորմիղ, այլ քանի մը անջատ նաւախումբերու կարտուած էին, որոնք ընդհանուր ուղղութեան մը հետեւելու տրամադրութիւն ցոյց չէին տար։ Բացարձակ վհատութիւնը տիրած էր Ռուսերուն։ Հետզհետէ ռուսական նաւերը կը քաշուէին Նակաթօ գաւառին ծովեզերքը։ Կռիւը Մայիս 27ին տեւեց մինչեւ իրիկուան ժամը 7, բայց ծովակալ Թօկօ ո՛չ բան մը վատնեց, ոչ բան մը կորնցուց։ Այս պահուս ռուս նաւատորմիղը փորձեց հիւսիսային արեւմուտք փախչիլ։ Խիստ կռիւը տեւեց մինչեւ արեւուն մարը մտնելը։ Հովը ելած էր, և փառաւոր գիշեր մը իր լուսնկան կը ցոլացնէր ահաբեկ ջուրերուն վրայ, որոնց խշխշուքը դադրած էր։ Քոբէպի ջուրերը, որոնք սովորաբար անհանդարտ են, թավանցիկ և մտապաղաղ երեւոյթ մը զգեցան։ Լուսնին ազատլոյսէն մարտանաւերը ճիւաղներու պէս կ'երեւէին կենդանի միջնաբերդներու նման թաւալելով դէպ առաջ։ Երբ խաչարը կատարեալ եղաւ, ռուսական նաւատորմիղը ա՛լ աւելի դէպի հիւսիս զարկաւ, բայց Ճարոնական հզոր նաւատորմիղը հորիզոնական գծով կը անկուէր թշնամիին կուրծքին դէմ, թնդանօթներու անթափանցիկ պատուարով։

«Իրիկուան ժամը 8ին առաջ խուժեցին Ճարոնական թորփիլանաւերը և թորփիլաձգաձները։ Ետ դառնալ չկար։ Մարախներու խուռնախիտ խառնիճաղանճի մը պէս այդ Ճարոնիկ մինիկի մարտանաւերը առաջ կը սուրային, իրարու հետ մրցելով։ Ծովը լուսաւորուեցաւ բազմաթիւ ելեկտրական ցոլացիկներու տիրոյ լոյսերով։ Լմնցած էր օրուան աշխատութիւնը.— հիմա սկսած էր գիշերուան աշխատութիւնը։ Ճարոնցիներուն մարտանաւերը, որոնք ցերեկ բարի գիտցան ա՛նքան լաւ դիմադրել թշնամիին, հեռուէն իրենց թնդանօթներով կը պաշտպանէին թորփիլական յարձակումը։ Խոշոր թնդանօթներուն ռումբերուն տակ ան նրբին նաւերը բզբզալով խոյացան ռուսական հսկաներուն վրայ, զանոնք խոցելու և ծովամոյն ընելու համար։ Ռուսական մարտանաւերը առաջ քաշեցին հրեատեղի կրակին պատասխանելու, և գիշերուց վերսկսաւ ծովամարտը։ Եւլեկտրական ցոլացուցիչները իրենց կը-տուցները կը կորտային կատաղի կայծեր կտելով կենդանի մարդկանց վրայ, որոնց վերնայարկերը կը լուսափայլէին, մինչ թնդանօթներուն կայծակները արիւնհոտ չողակներու պէս կը պպզային խաւարէն դուրս, չողչողուն շլացումներ շառայլելով Քոբէպի ջուրերուն վրայ։

«Անդորրութեան կարճատեւ պահէ մը վերջ կէս գիշերէն երկու ժամ վերջ կռիւը դարձեալ սաստկացաւ։ Թրաֆալկարէն ի վեր այսպիսի մեծ նաւամարտ ականատես չեղող ոևէ մարդ չի կրնար պատկերել իր մտքին առջև այսպիսի տեսարան մը։ Ժամը 2էն քիչ վերջ թորփիլանաւերը չուներու պէս թող տուին, իրենց մահուտիի դարձը լրացնելու համար։ Երկոտասանեակ երկոտասանեակի հետեւ կը վազէին։ Բօժտէսթվէնսքի երաղին մէջ անդամ տեսած չէր թէ Ճարոն այսպիսի տարմիկ մը ունէր։ Ռուսական խոշոր մարտանաւերուն շուրջ կուչած այս ճարճատական ճիւաղները հարուած հարուածի ետեւէ կը դամէին իրենց նպատակը։ Ամէն գիշերուան աշխատութիւնը հետեւեալ մարտանաւերուն զարնելովն ալ լմնցաւ.—Ալեքսանդր Գ., Օսլապիա, Նաւարին, Օրել և երեք թնդանօթանաւ։ Երբ արեւը ծագեցաւ, Ճարոնական նաւատորմը տակի մնացաւ, և Ռուսերը քշեց Նակաթայի արեւմտեան ծովեզերքը։ Ամբողջ օրը տեւեց կռիւը, և Ռուսք ռազմագիտական գիրք չունէին, ոևէ իրական ընդդիմութիւն ընելու համար։

«Երբ այս տողերը կը գրեմ, կռիւը փոխադրուած է Նակաթա գաւառին հիւսիսային կողմերը, բայց Քոբէպական ծովեզերքէն կարելի է տեսնել։ Ճարոնցիք ինքնագիր ուղղուած ծովեզերքէն կարելի է տեսնել։ Ամբողջ օրը տեւեց կռիւը, և Ռուսք ռազմագիտական գիրք չունէին, ոևէ իրական ընդդիմութիւն ընելու համար։

«Երբ այս տողերը կը գրեմ, կռիւը փոխադրուած է Նակաթա գաւառին հիւսիսային կողմերը, բայց Քոբէպական ծովեզերքէն կարելի է տեսնել։ Ճարոնցիք ինքնագիր ուղղուած ծովեզերքէն կարելի է տեսնել։ Ամբողջ օրը տեւեց կռիւը, և Ռուսք ռազմագիտական գիրք չունէին, ոևէ իրական ընդդիմութիւն ընելու համար։

«Ահա գիշերուան աշխատութիւնը հետեւեալ մարտանաւերուն զարնելովն լմնցաւ.—Ալեքսանդր Գ., Օսլապիա, Նաւարին, Օրել և երեք թնդանօթանաւ։ Երբ արեւը ծագեցաւ, Ճարոնական նաւատորմը տակի մնացաւ, և Ռուսերը քշեց Նակաթայի արեւմտեան ծովեզերքը։ Ամբողջ օրը տեւեց կռիւը, և Ռուսք ռազմագիտական գիրք չունէին, ոևէ իրական ընդդիմութիւն ընելու համար։

«Երբ այս տողերը կը գրեմ, կռիւը փոխադրուած է Նակաթա գաւառին հիւսիսային կողմերը, բայց Քոբէպական ծովեզերքէն կարելի է տեսնել։ Ճարոնցիք ինքնագիր ուղղուած ծովեզերքէն կարելի է տեսնել

թեան խնդիրը մնէ մի հարցնէք, այլ Ռուսերէն»։ Նախագահ Բուզվէլթ հաստատեան վրայ տեսակցեցաւ նաեւ ռուս դեսպան Մ. Բաքունի հետ, բայց միայն Ճաբոնի պայմանները յայտնեց։ Դեսպանը ըսաւ թէ այնպէս կը կարծէ որ իր կառավարութիւնը այս պայմաններուն մէջ չկրնար հաստատութիւն ընել։ Ամէն կողմէ հաստատութիւն կ'ուզեն, որովհետեւ միջազգային վաճառականութիւնը մեծ վնասներ կը կրէ։ Նոյնիսկ Պերլինի դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ այնպէս կը հաւատան որ այս անգամ այլ եւս Ռուսիա գլուխ պիտի ծռէ հաշտութեան։ Այս հաւանականութեան երեսէն Պերլինի Սակարանին մէջ ռուս արժէթուղթերուն վրայ անկում առաջ չգալէ զատ, քիչ մըն ալ բարձր բռնուած է։ Հակառակ այս յոյսերուն, Բեթերսպուրկէ եկած լուրերը անհաստատ են։ Կը յայտարարուի թէ ռուս կառավարութիւնը ի հարկին երկար տարիներ պիտի չարունակէ կռիւը և բացարձակապէս որոշած է հաստատութիւն չկնքել պարտութիւններով։ Ռուսիա նախապատիւ կը սեպէ Ճաբոնի տալիք տուգանքով նոր նաւատորմիղ մը կազմել։ Միւս կողմէ ցամաքի կողմը վճռականութիւն մը ձեռք ձգելու համար որոշուած է 200,000 նոր զօրք ղրկել Մանչուրիա, ուր սկսած են կռիւները։

ՊԵՐԼԻՆ.— Ճաբոնի դեսպանատան զինուորական կցորդը որ գերման բանակին արշաւային մեծ ազմափորձերուն ներկայ գտնուած էր, այսօր Պերլին դարձաւ։ Կցորդը երբ հեծեալ կ'անցուէր փողոցներէն, ժողովուրդին բուռն ծափերուն և խանդավառ ցոյցերուն առարկայ եղաւ։ Ռազմափորձէն ետքի զօրահանդէսին ներկայ եղաւ նաեւ Ճաբոն իշխան Արիզուկավա, որ գահաժառանգին ամուսնութեան առիթով եկած է Միքասայէն նուէրները բերելով։ Իշխանն ալ կառքով վերադարձած ատեն ժողովրդային խանդավառութեան առարկայ եղաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Մուքտէնէ կը տեղեկացընեն թէ Ճաբոնցիք մեծ կռիւ մը սկսած են սպարապետ Լինէվիչի դէմ և աւելի կ'սպառնան Բիրինի։

ԲԵԹԵՐՍԲՈՒՐԳ.— Սպարապետ Լինէվիչ կը հեռագրէ թէ Ճաբոնցիք բուռն գործողութեան մը սկսան։ Այս լուրը հոս մեծ անհանգիստութիւն կը պատճառէ։ Թէեւ ցամաքի վրայ գոնէ ձախողուածի մը չենթարկուելու համար սկսուած էր հոս զօրք ղրկել, բայց այժմ իսկ Ճաբոնցիք թուով աւելի են, քաջութեամբ ալ աւելի՝ Ցուշիմայի նաւամարտին լուրին վրայ, մինչ Ռուսք աւելի տկար են, լսած ըլլալով իրենց ծովային մեծ ազէտը։

* * *

ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԵԹԵՐՍԲՈՒՐԳ 2 Յունիս.—«Պրաւդա» թերթիկնամեայն հրամասար տեղակալ Տուրտօվ հետեւեալ հեռագիրը ղրկած է ծովապետ մեծ դուքս Ալէքսէյի.—«Վլատիվոսթոք Յունիս 1. Մայիս 28ին բաժնուեցայ նաւատորմէն։ Նոյն օրը կռիւի մէջ էին բաց ի «Սուվարով»ի և «Օսլիապիա» զրահաւորներէն, նաւատորմին միւս բոլոր մարտանաւերը։ Զորս կողմս նայեցայ գտնելու համար «Գնեազ Սուվարով»ը և «Օսլիապիա»ն, բայց չկրցայ տեսնել։ Անկից ի վեր ոչ է լուր չէի ստացած։ Ճամբորդութեանս ատեն «Օսլիապիայի մարդոյ»ին 160 ապայ և նաւաղ աղատեցի։ Ասանք ինծի իմաց տուին թէ «Օսլիապիա» ընկղմեր է։ Ասանք աղատած մինչոյնս թշնամի ռումբերէ ծանրապէս վնասուեցաւ թորպիլանաւս, որով ստիպուեցայ բաժնուիլ նաւատորմէն և սուրալ դէպի Վլատիվոսթոք, բայց մարտանաւը ծանրապէս վնասուած ըլլալով, և վախնալով որ կ'ընկղմի, ի հարկին զայն կարենայ խրեցնելու համար, Ճաբոնի եղերքներուն մօտն անցայ։ Որպէս զի Ճապոնցիք մեզ չճանչնան, սովորակ ներկեցինք մեր թորպիլանաւին ծխնելոյզը և կորցուցինք կայմը։ Մայիս 30ին մեր մարտանաւին երկրորդ կամրան պայթեցաւ. ա՛լ հինգ մղոնէ աւելի տեղ չէինք կրնար կորել։ Մեր ածուխը սպառած էր, վառելիքնք ինչ փայտերէն առարկայ որ կար, և վերջապէս Մայիս 31ի առաւօտն ալեբան մօտեցանք Վլատիվոսթոքի նաւահանգստին որ կրնայինք հեռագիրով հաղորդակցիլ։»

—«Սմիրալ Նախիմով» յաջանուն հրամասար նաւապետ Ռոժեստվինով կը տեղեկագրէ Մոսքվէ՝ ռուս ծովային պաշտօնական Յունիս 2 թուով։—«Իմ յաջանաւս Մայիս 27ին մասնակցեցաւ Ցուշիմայի նաւամարտին, և մնացած նաւարատներուն հետ կը շարունակէր ճամբան գիշեր ժամանակ, երբ յարձակում կրեց բազմաթիւ թորպիլանաւերէ։ Ս. հագին ճեղքուածք մը բացուեցաւ «Սմիրալ Նախիմով»ի կենսական մասերուն վրայ, որով ընկղմեցաւ Ցուշիմա կղզիին մօտ։ Նաւաղները և սպաները ազատուեցան Ճաբոնական յաջանաւի մը կողմէ։ Ես, նաւուղիղ սպային և տեղակալ Բիուչովսքիի հետ չուզեցի դուրս ելնել մարտանաւէն, և ուշաթափ վիճակի մէջ ազատուեցանք ձկնորսներուն կողմէ։»

ԼՈՆՏՈՆ.—Թոքիոյէ կը հեռագրեն. Ընկղմած «Պորոտինո» զրահաւորին ըսպաներէն մէկը հետեւեալը կը տեղեկագրէ.—«Նաւամարտը սկսելուն պէս «Շիքիշիմա» զրահաւորին կողմէ արձակուած ռումբերը ծանրապէս վիրաւորեցին «Պորոտինո»ն։ Բօժանթվէնսքի մեր մարտանաւը եկաւ և անոր մէջէն վարեց գործողութիւնները։ Քիչ վերջը «Շիքիշիմա» և «Ֆուճի» ճապոնական զրահաւորները համախումբ սարսափելի կրակ մը բացին մեր մարտանաւին դէմ, որ բազմաթիւ հարուածներ ընդունեց։ Ճապոնական ռումբ մը նախ և առաջ սպանեց և վիրաւորեց 12 հոգի։ Յետոյ երկու ռումբեր անգործութեան դատապարտեցին «Պորոտինոյ»ի երկու թնդանօթները և սպանեցին 18 հոգի։ Քիչ վերջը «Պորոտինոյ»ի մէջ սարսափելի նախիր մը սկըսաւ։ Մոլեակ Բօժանթվէնսքի ալ վիրաւորուեցաւ և ռուս թորպիլանաւի մը փոխադրուեցաւ։ Քիչ վերջը «Պորոտինո»ի կրակ առաւ, բայց հակառակ ասոր՝ յամառօրէն շարունակեցինք կռիւը, թէեւ ամէն յոյս կորսուած էր և իր 800 նաւաղներէն 400 հոգի սպաննուած և վիրաւորուած էին։ Ճապոնական թորպիլանաւերու տորմիղիը իրիկուան յարձակեցաւ «Պորոտինո»ի վրայ, որ ընկղմեցաւ պայթման մը հետեւանքով։ Իր նաւաղներէն 40 հոգի միայն ազատուեցան։

—«Մէնդրըլ Նիւզ»ի Թոքիոյի թղթակիցը կը հեռագրէ.— Վերջին նաւամարտին մէջ ամէնէն շատ վնասուեցաւ Թոկոյի մարտանաւը, «Միքասա» զրահաւորը, որ ունի 15,440 թոն տարողութիւն և 741 նաւաղ։ «Միքասա» մայիս 27ին չարաթ ցերեկ տեղի ունեցած ընդհարման միջոցին, չարունակ Ռուսաց կրակին տակ մնաց, ծովակալ Թոկո ինքը անձամբ վարեց բոլոր գործողութիւնները և ասոր համար է որ իր մարտանաւը վնասուեցաւ։«Թայմ»ի զինուորական քննագատը կ'ըսէ թէ Ճաբոնցիք կռիւը չահեցան չնորհիւ Թոկոյի արտակարգ հնարամտութեան, ռազմագիտութեան և հեռատեսութեան. Մոլեակ Թոկո անձնապէս ալ քաջալերեց իր մարդիկը, իր մարտանաւը առաջ քշեց ամենամեծ վտանգներու ենթարկուելով, որով ուժ ու խրախոյս առին միւս հրամատարները։

—Ճաբոնցիք այժմ միայն կը յայտարարեն թէ Բօրթ Արթուրի պաշարման ժամանակ եօթը մեծ մարտանաւ կորուսին։ Յարդ գաղտնի պահուած էր այս լուրը, վասն զի կը վախցուէր որ անոր հրատարակումը գէշ արդիւնք կ'ունենայ, Ճաբոնցիք կարծուածէն շատ աւելի փոքրաթիւ այսինքն 22 մարտանաւերով մղեցին Ցուշիմայի ծովամարտը։ Հիմա հաստատուեցաւ որ Բօրթ Արթուրի ասկեր ամառաւոր ընկղմած էին «Եաֆիմա» զրահաւորը և ուրիշ 5 յաջանաւ և զրահաւոր։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ

ԿԼՏԻՒ ՓԱՇՈՒԹԻ ԵԿԵՂԵՑՒՆ

Շաբաթ իրիկուան Ս. Պատրիարք Հայրը Պատրիարքարանէ հանդիսաւոր թափօրով առաջնորդուեցաւ Կէսիկ Փաշայի եկեղեցին։ Ն. Սրբազնութիւնը հրաւիրելու համար Պատրիարքարան դացած էին աւագերէց Տ. Ոսկի քհ., ծանօթ վանական Մարտիրոս էֆ. Թէլեան և Թաղ. Խորհրդոյ ատենապետ Մնիկ Փափազեան և ատենադպիր Աւետիս Տէր-Մինասեան էֆ.ները։

Ս. Պատրիարք Հայրը նախ այցելեց Ազգ. վարժարանը, ուր աղայոց կողմէ ընդունուեցաւ երգերով։ Ն. Սրբազնութիւն բոլոր դասարանները զատ զատ այցելեց և երկուս ուսանողները քննելով, իր գոհունակութիւնը յայտնեց անոնց ուսումնական վիճակին մասին։ Աշակերտասիրներէն Օր. Վիբթոր Մելքոնեան Ս. Պատրիարք Հօր ուղղեալ գրաւոր ուղերձ մը կարդաց, որուն պատասխանելով Ն. Սրբազնութիւն, յորդորեց աղաքը որ բարի և աշխատասէր ուսանողներ ըլլան։

Յետոյ եկեղեցի իջաւ Ս. Պատրիարք Հայրը և նախագահեց եկեղեցի արարողութիւններուն, ուրիկ վերջ առաջնորդուեցաւ Թէլեան էֆ.ի բնակարանը, ուր ճոխ սեղան մը սարքուած էր, ի պատիւ Սրբազան հիւրին։ Սեղանին ներկայ էին Թաղին աւագերէցը և բազմաթիւ հրաւիրեալներ։ Այդ սեղանին վրայ Պ. Յովհաննէս Թէլեան, ճառով մը բարեմաղթութիւններ ըրաւ Ս. Պատրիարք Հօր։

Երեկ առաւօտ եկեղեցին լեցուած էր երկսեռ հաւատացեալներու խուռն բազմութիւնով մը։ Տաճարը չքեղապէս զարդարուած էր և երգեցողութիւնները սեղի կ'ունենային ներդաշնակօրէն։ Պատարագին կ'սպասաւորէին Տ. Եղբաս վրդ. և քահանաներ։ Ճաշու Դրքէն վերջ պատարագիչ Սրբազանը բնարան առնելով «Ամենայն որ հաստատեալ է ինս ոչ մեղանչէ և ամենայն որ մեղանչէ ոչ ծանեալ զնա և ոչ ետես» խօսքը, բացատրեց թէ մարդս պէտք է կապուի միշտ Քրիստոսի հետ այնպէս ինչպէս կը պատուիրէ Աւետարանը, այսինքն ճշմարտասէր, բարի, ուղղամիտ քրիստոնեաներ ըլլալով։

Պատարագէն վերջ հոգեհանդիսական արարողութիւն կատարուեցաւ Թէլեան դերեզմանին հնչեցեալներուն հոգւոյն համար։

Արարողութիւններէն վերջ Ս. Պատրիարքը վարժարանին դրան առջեւ Ջերմ բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Կայսեր թանկագին կենաց արեւշատութեան համար։

Ս. Պատրիարք Հայրը պահ մը հանգստացաւ տեղապահին մէջ, որ գորգերով և պատկերներով զարդարուած էր՝ Խորհրդոյ ատենապետ Փափազեան էֆ.ի ջանքերովը։ Հոն Ն. Սրբազնութեան և ներկաներուն արծաթեայ սպասներով թէյ հրամցուեցաւ, զոր յատկապէս պատրաստուած էր Թէլեան էֆ.։

Յետոյ Ս. Պատրիարք Հայրը դարձեալ առաջնորդուեցաւ Մարտիրոս էֆ. Թէլեանի բնակարանը, որ այս առթիւ զուռնէն մինչեւ սալօնը չքեղապէս զարդարուած էր թանկագին մետաքսահիւս գորգերով։ Ամէն կողմ չիք ու չքեղ ճոխութիւն մը կար, ինչ որ պատիւ կը բերէր Թէլեան էֆէնտիի ճաշակին։

Ս. Պատրիարք Հայրը պահ մը հիւրասրահին մէջ հանգստանալէ վերջ, առաջնորդուեցաւ ճաշասրահ, ուր ճոխ սեղան մը սարքուած էր ի պատիւ Ն. Սրբազնութեան։ Սեղանին ներկայ էին բացի Թէլեան ընտանիքէն և Տէր և Տիկին Մանիան էֆ. Թէլեանէ, Թաղ. Խորհրդոյ անդամները և ուրիշ հրաւիրեալներ։ Սեղանին վրայ բաժակաճառեր արտասանուեցան Ս. Պատրիարք Հօր կենացը, որ անոնց պատասխանելով իր գոհունակութիւնը յայտնեց թաղին եկեղեցական և կրթական գործերուն մասին և յոյս յայտնեց որ թաղին եկեղեցին ու դպրոցը օր ըստ օրէ բարգաւաճելով պիտի հասնին իրենց նախկին փայլուն դիրքին։ Ն. Սրբազնութիւն շնորհակալութիւն յայտնեց նաեւ Թէլեան Մարտիրոս էֆ.ի որ ըսաւ, ջանք չի խնայեր նիւթապէս և բարոյապէս օգնելու համար թաղին դպրոցին և եկեղեցիին։

Ճաշէն վերջ Ս. Պատրիարք Հայրը և ներկաները դարձեալ հիւրասրահ գացին ուր մեծարանքներ եղան։

Ն. Սրբազնութիւն իրիկուան կողմ մեկնեցաւ Բերա, իր բնակարանը։

* * * Ս. Պատրիարք Հայրը չաքար բաժնուել տուաւ մարմարանին երկսեռ ուսանողներուն և դրամական նուէրներ աղքատախնամին, թաղին վարժարանին և դպրաց դասուն։ Թէլեան էֆ. թէ եկեղեցիին և թէ աղքատներուն նուէրներ ըրաւ իր ննջեցեալ հոգւոյն համար։

ԱՆԴԻԼԻԱԿԱՆ դեսպան Սըր Նիքոլաս Օքոնորի ճամբորդութենէ դարձին առթիւ առջի օր Ս. Պատրիարք Հայրը այցելեց Ն. Վսեմութեան, որ շաբաթ օր ընկերակցութեամբ իր տիկնոջ Լէպի Օքոնորի այցելեց Ազգ. Պատրիարքարան և փոխադարձ այցելութիւն տուաւ Ս. Պատրիարք Հօր։ Հիւրերը դաշիճ առաջնորդուեցան, ուր պատուասիրութիւններ եղան։ Յետոյ, դեսպանը և դեսպանուհին, ընկերակցութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և առաջնորդութեամբ Տ. Դաւոյ և Տ. Եղրաս վրդ.ներու, իջան մայր տաճարը և մասնաւորապէս աչքէ անցուցին եկեղեցական թանկագին հնութիւնները և ծանրագին գաւազանները ու չուխչաները։ Ս. Պատրիարք Հայրը միչտ Ֆրանսերէն կը խօսէր հիւրերուն հետ և բացատրութիւններ կուտար անոնց եկեղեցիին՝ այլ և այլ մասերուն մասին։ Դեսպանուհին մէկ հաւցումին վրայ Ս. Պատրիարք Հայրը բացատրեց թէ ինչու երեք եկեղեցի քով քովի չմնուած են փոխանակ մէկի և բան թէ ասկէ չատ տարիներ առաջ երեք եկեղեցիներուն մէջ ալ միեւնոյն ատեն Ս. Պատարագ կը մատուցուէր. այրերուն և կիներուն զատ զատ։ Հիւրերը յետոյ մեկնեցան իրենց շնորհակալութիւնները յայտնելով Ս. Պատրիարք Հօր, որ ընկերացած էր իրենց մինչեւ եկեղեցի։

ԸՆԴՀ. ՀԱՅՈՑ Ս. Հայրապետին պատուիրակները, Տ. Գէորգ Արք., Սուրէնեան, և Տ.Տ. Յուսիկ և Խորէն վրդ.ները ներկայացան Կովկասի փոխարքայ Վորոնցով Տաչքով կոմսին, և բարի գալուստ մաղթեցին ի դիմաց Ն. Ս. Օծութեան։ Սուրէնեան Սրբազան, կարճ ճառ մը խօսելով, յայտնեց Ս. Հայրապետին բարեմաղթութիւնները և յոյս ու ակնկալութիւնը՝ Եկեղեցւոյ և դպրոցի գործերուն շուտափոյթ կարգադրման համար։ Փոխարքան շնորհակալութիւն յայտնեց, և ծանոյց թէ ի մօտոյ անձամբ պիտի այցելէ Ս. Հայրապետին՝ Ս. Էջմիածնի մէջ։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Ս. Պատրիարքը Ս. Սթոռոյ վարչական և եւմատական տարեգլուխին առթիւ պաշտօնեաներու փոփոխութիւններ և ուրիշ վարչական կարգադրութիւնները տնօրինելու համար, որոշած է բացառաբար Տնօրէն Ժողով մը կազմել ինչպէս արդէն հրահանգ տրուած էր Պատրիարքարանէն։ Ըստ այսմ Տ. Յարութիւն Պատրիարք հրաւիրուիր ղրկած է Տ. Մամբրէ եպս.ի, Տ. Յովհաննէս Իսկէքեան, Տ. Յակոբոս Սանասարեան, Տ. Գրիգորիս Պոյաճեան, Տ. Եղիշէ Չիլինկիրեան և Տ. Սարգիս Աճէմեան վարչականներուն, անդամակցելու համար Տնօրէն Ժողովին։ Տ. Եղիշէ վրդ. տակաւութեան պատճառաւ հրաժարած է, իսկ Տ. Մամբրէ եպս. և Տ. Յովհաննէս և Տ. Գրիգորիս վրդ.ները գրաւորապէս առաջարկած են նախ Տ. Վահրամ վրդ.ը հաստատել Լուսարարութեան պաշտօնին մէջ և յետոյ Ժողովականներու ընտրութեան ձեռնարկել։ Առանց մերժումին վրայ Ս. Պատրիարքը առժամայ Տնօրէն Ժողով մը կազմած է հետեւեալներէն. Տ. Եղիա Յովհաննէսեան, Տ. Գարեգին Սադայեան, Տ. Յակոբ Սանասարեան, Տ. Սարգիս Աճէմեան և Տ. Դաւիթ Տէրտէրեան վրդ.ներէ, որոնք հրաւիրուած են Մայիս 9ին իրենց առաջին նիստը գումարելու։ Տ. Եղիշէ վրդ. Չիլինկիրեան 15 օր առաջ իր տկարութիւնը պատճառ ցոյց տալով հրաժարած է յարաբերական գործոց տեսչի պաշտօնէն։ Ս. Պատրիարք Հայրը իսկոյն ի դիմաց ասոնց Փափազեան էֆ.ի ջանքերովը։ Հոն Ն. Սրբազնութեան և ներկաներուն արծաթեայ սպասներով թէյ հրամցուեցաւ, զոր յատկապէս պատրաստուած էր Թէլեան էֆ.։

Յետոյ Ս. Պատրիարք Հայրը դարձեալ առաջնորդուեցաւ Մարտիրոս էֆ. Թէլեանի բնակարանը, որ այս առթիւ ՎԱՐԱՍՏԱՆԻ և ԻՄԻՐԷԹԻ առաջնորդ Տ. Գարեգին եպս. Սաթունեանց 17 կտոր եկեղեց. ձեռագիրներ, ինչպէս Աւետարան, կանոնարան, շարական, ընդհանրական, Նարեկ, Մաշտոց նուիրած է Ս. Էջմիածնի մատենադարանին։

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ամենաթերթին մէջ կը կարդանք հետեւեալ հայրապետական տնօրինութիւնները։

— Ցանուն Փոխանորդի Հ. Նախիջեւանի, որով Գևոնդ վարդապետ ազատ համարեցաւ ի վանահայրութենէ Նախավկայի վանուց Դարաշամբայ ի գնալ ի Վան և ի տեղի նորա կարգեցաւ Մատթէոս աբեղայն Ալչեան՝ վանահայր Կալմիր վանուց։ Իսկ ի տեղի վերջնոյս ժամանակաւորապէս կարգեցաւ Մկրտիչ քահանայն Մանդակունի։

— Ցանուն Փոխ Թեմակալին Երեւանայ, որով պատուիրուեցաւ հարցանել զհամաձայնութիւն ա. Նահանգապետին վասն կարգելոյ զՄկրտիչ քահանայն Մանդակունի ժամանակաւորապէս վանահայր Կարմիր վանուց։

— Ցանուն Արաքելոցի Կարապետի Գրիգորեան վասն նուիրագրելոյ զվեց եգիպտական ոսկի յօգուտ Մ. Աթոռոյ։

— Կոնդակ օրհնութեան և գոհունակութեան յանուն Տրապիզոնցի, վերանակելոյն յեկատերինոդար քաղաքի, Աւետաի Մեզրիկեան, վասն նուիրաբերելոյ մի հարիւր ռուբլի յօգուտ Մ. Աթոռոյ։

— Նոյն թուին Սինօդը որոշեց երկին դիմել Բաքուի ազգ Նահանգապետին Սալեանի եկեղեցւոյ շինութեան թոյլատրութեան համար, որի գործը սկսուած է 1896 թ. և դադարմամբ է եղել 1897 թուի յունվարի 18ին և 1899 թուի յունիսի 20ին։

Ցանուն Դանձակեցի Պողոսի Մատենի Բերովբեան Տ. Մարտիրոսեանց վասն նուիրաբերելոյ մի հազար ռուբլի իւյշատակ հանգուցեալ հօրն Քերովբայ։

— Ցանուն հայ հասարակութեան Սարիղամիշ աւանի վասն նուիրաբերելոյ երկերիւր եօթանասուն ռուբլի յօգուտ Մ. Աթոռոյ։

ԿՈՎԿԱՍԻ փոխարքան երբ մայիս 2ին Նոր Նախիջեւանի կայարանէն կ'անցնէր դէպ ի Տիֆլիս, հոն տարադրուած անձեր խնդրագիր մը մատուցին որ վերաքննուին իրենց դատերը։ Փոխարքան ամէնուն ալ խնդիրքը ընդունեց։ Հոն գտնուող Տիկին Սմիրխանեան ալ նոյն մասք ազերսագիր մը տուաւ կոմսուհիին, որ անմիջապէս խօսեցաւ իր ամուսնոյն, և գոհացում տրուեցաւ։ Հայերը մեծ պատիւներ ըրին փոխարքային ու իր տիկնոջ, որոնք կրկին և կրկին իրենց շնորհակալութիւնը յայտնեցին։

Ս. ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ մի քանի օր Աւլեքսանդրաբոլ գնաց, յետոյ Ս. Էջմիածին դարձաւ։

—«Ռուս» օրաթերթը կը ծանուցանէ թէ Կովկասի սահմանիներէն տարադրուած Հայ հոգեւորականներուն խնդիրն այս պահուս վերաքննութեան ենթարկուած է Կովկասի նոր վարչութեան կողմէ, և արդէն մի քանին ազատ արձակուած են։

ԱՐՄԱՇԻ Դպրեվանքին վանահայրական փոխանորդ Տ. Թորգոմ Ծ. Վրդ.ը չորս սարկաւագներու կենսագրական ծանօթութիւնները հաղորդած է Պատրիարքարան և խնդրած է որ Ս. Պատրիարք Հայրը և Կրօն. ժողովը այս սարկաւագներուն վարդապետական ձեռնադրութիւնը հրամայէ։ Այս չորս սարկաւագները 1899ին Գպրեվանք մտնելով, աշակերտել սկսած են և վերջացուցած են իրենց աւարտական քննութիւնները, որով պատրաստ են վարդապետական աստիճան ստանալու։

ՄԱՑՔ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ վերաշինութեան առթիւ Ս. Պատրիարք Հօր յանձնարարութեամբ, մէկ քանի դիրքերու վրայ յատակագիծեր պատրաստելով Ն. Սրբազնութեան ներկայացուցած է ճարտարապետ Պ. Երուանդ Գալֆաեան։

Տ. ԿՈՐԻՒՆ Վրդ. որուն՝ Սվերդի առաջն. Տեղապահութեան պաշտօնը տրուած էր, մեկնած է Սալիշէն իր պաշտօնատեղին։

ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՄԲ կը լսենք թէ Պ. Երուանդ Պաղիրկեանեան՝ քեռորդի Գեւորկեան Սիմոն էֆէնտիի՝ Լիսնի իրաւագիտական համալսարանէն յաջողեր է լիսանսիեի առաջնակարգ վկայական ստանալ փայլուն քննութիւններ անցնելով և իր եւրոպացի բազմաթիւ ընկերներուն մէջ առաջինները մէկը հանդիսանալով։ Երիտասարդ իրաւագէտը յատուկ հրաւիրանօք պաշտօնի կոչուած է անմիջապէս Բենիսէն ապահովագր. ընկերութեան Բարիզի կեդրոնական վարչութեան իրաւագիտական ճիւղին մէջ ուր առիթ պիտի ունենայ իր արհեստին գործնական մասին ալ վարժուելու։ Պէտք եղած կերպովը համաձայն եւրոպական ընդհանուր սովորութեան։ Շնորհաւորելի է Հայ երիտասարդին այս յաջողութիւնը։

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ գործի ծանօթ վաճառականներէն Յակոբ էֆ. Բուռնարեան քանի մը օրէն մայրաքաղաքս կը հասնի գորդի և կապերտի կարեւոր գնումներ ընելու համար։

ԱԶԴ. — Սամսթիոյ երից թաղական Ազգաբանմամբ Տնօրէն խորհուրդս շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ հանգուցեալ Այն. Միքայէլ էֆ. Յակոբեանի մահուան տարելիցին առթիւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են, Այն. Այրի Տիկին Տիրուհի Մ. Յակոբեան 5 ոսկի, Այն. Տէր և Տիկին Սիմոն էֆէնտի Գայսէրլեան 5 ոսկի, Այն. Տէր և Տիկին Միհրան էֆ. Յովակիմեան 2 ոսկի։

Ի դիմաց Տնօրէն Խորհրդոյ
Գանձապետ
ԼԵՒՈՆ ԷՄՄԷԲՃԵԱՆ

ՐԷՍՄԻ

ԹԷՎՖԻՔԱԲ

Այսպէս վկայէթի տախիլինէ Ամէնէչէ սանճաղը միհէլսարքիլրպնա ատուֆէքլաբ նէչաթ պէյ էֆէնտի հապրէլէրի թանին պայրամուն սոր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԳԵՐՄԱՆ գահաժառանգին ամուսնութեան օմ. արտասովոր պատուիրակութիւնը ուրբաթ օր Պերլին ժամանեց։

* * * Պուլկարիոյ Ֆէրտինանտ իշխանն ալ Պերլին երթալով նկարեալ պիտի զանուի իշխանին ամուսնական հանդէսին։

ԾՈՎԱՅԻՆ նախարարութեան գործարարներու Ա. գծագրիչ Անդրէա փաշա Լմտան մեկնեցաւ Արքունի նաւարանէն համար կարգ մը գնումներ կատարելու և քննելու համար շինութիւնը այն յանձնաւորուն ու թորփիլանաւներուն, որոնք յանձնարարուած են անգլիական տուներու։

ԹՈՒՐՔԵԻՊՈՒԼԿԱՐ առհմանագլուխին քենիչ զօր. Հիլմի փաշա քանի մը օրէն Սոֆիա պիտի երթայ։

ՖԷՀԻՄ ՓԱՇԱ. — Վեհ. Սուլթանին մասնաւոր թիւնապահ Ֆէհիմ փաշա որ քանի օրէ հիւանդ էր, ապաքինեցաւ և ուրբաթ օր ներկայ գտնուելով Սէլամլըքին, արժանացաւ Կայս. մեծարանքներու։

ԱՒԱՋԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ԲՈՒՄԷԼԻԻ ՄԷՋ. — Անցած երեքշաբթի գիշեր Սելանիկ հասնելիք Սկիւտարի կառախումբը ժամանակ մը կեցաւ Սմաթովայի մէջ։ Կառախումբէն առաջ գացող առաջապահ շոգեշարժին մարդիկը այդ կողմերը պուլկար աւազակախումբ մը տեսան և անմիջապէս լուր տուին։ Ասոր վրայ կառավարութիւնը մէջի զօրքերը իջան և հալածելով պուլկարները ամենայն ոստիկանները ձերբակալեցին։

— Ցանուն Փոխ Թեմակալին Երեւանայ, որով պատուիրուեցաւ հարցանել զհամաձայնութիւն ա. Նահանգապետին վասն կարգելոյ զՄկրտիչ քահանայն Մանդակունի ժամանակաւորապէս վանահայր Կարմիր վանուց։

— Ցանուն Արաքելոցի Կարապետի Գրիգորեան վասն նուիրագրելոյ զվեց եգիպտական ոսկի յօգուտ Մ. Աթոռոյ։

— Կոնդակ օրհնութեան և գոհունակութեան յանուն Տրապիզոնցի, վերանակելոյն յեկատերինոդար քաղաքի, Աւետաի Մեզրիկեան, վասն նուիրաբերելոյ մի հարիւր ռուբլի յօգուտ Մ. Աթոռոյ։

— Նոյն թուին Սինօդը որոշեց երկին դիմել Բաքուի ազգ Նահանգապետին Սալեանի եկեղեցւոյ շինութեան թոյլատրութեան համար, որի գործը սկսուած է 1896 թ. և դադարմամբ է եղել 1897 թուի յունվարի 18ին և 1899 թուի յունիսի 20ին։

Ցանուն Դանձակեցի Պողոսի Մատենի Բերովբեան Տ. Մարտիրոսեանց վասն նուիրաբերելոյ մի հազար ռուբլի իւյշատակ հանգուցեալ հօրն Քերովբայ։

— Ցանուն հայ հասարակութեան Սարիղամիշ աւանի վասն նուիրաբերելոյ երկերիւր եօթանասուն ռուբլի յօգուտ Մ. Աթոռոյ։

ԿՈՎԿԱՍԻ փոխարքան երբ մայիս 2ին Նոր Նախիջեւանի կայարանէն կ'անցնէր դէպ ի Տիֆլիս, հոն տարադրուած անձեր խնդրագիր մը մատուցին որ վերաքննուին իրենց դատերը։ Փոխարքան ամէնուն ալ խնդիրքը ընդունեց։ Հոն գտնուող Տիկին Սմիրխանեան ալ նոյն մասք ազերսագիր մը տուաւ կոմսուհիին, որ անմիջապէս խօսեցաւ իր ամուսնոյն, և գոհացում տրուեցաւ։ Հայերը մեծ պատիւներ ըրին փոխարքային ու իր տիկնոջ, որոնք կրկին և կրկին իրենց շնորհակալութիւնը յայտնեցին։

Ս. ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ մի քանի օր Աւլեքսանդրաբոլ գնաց, յետոյ Ս. Էջմիածին դարձաւ։

—«Ռուս» օրաթերթը կը ծանուցանէ թէ Կովկասի սահմանիներէն տարադրուած Հայ հոգեւորականներուն խնդիրն այս պահուս վերաքննութեան ենթարկուած է Կովկասի նոր վարչութեան կողմէ, և արդէն մի քանին ազատ արձակուած են։

ԱՐՄԱՇԻ Դպրեվանքին վանահայրական փոխանորդ Տ. Թորգոմ Ծ. Վրդ.ը չորս սարկաւագներու կենսագրական ծանօթութիւնները հաղորդած է Պատրիարքարան և խնդրած է որ Ս. Պատրիարք Հայրը և Կրօն. ժողովը այս սարկաւագներուն վարդապետական ձեռնադրութիւնը հրամայէ։ Այս չորս սարկաւագները 1899ին Գպրեվանք մտնելով, աշակերտել սկսած են և վերջացուցած են իրենց աւարտական քննութիւնները, որով պատրաստ են վարդապետական աստիճան ստանալու։

ՄԱՑՔ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ վերաշինութեան առթիւ Ս. Պատրիարք Հօր յանձնարարութեամբ, մէկ քանի դիրքերու վրայ յատակագիծեր պատրաստելով Ն. Սրբազնութեան ներկայացուցած է ճարտարապետ Պ. Երուանդ Գալֆաեան։

Տ. ԿՈՐԻՒՆ Վրդ. որուն՝ Սվերդի առաջն. Տեղապահութեան պաշտօնը տրուած էր, մեկնած է Սալիշէն իր պաշտօնատեղին։

ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՄԲ կը լսենք թէ Պ. Երուանդ Պաղիրկեանեան՝ քեռորդի Գեւորկեան Սիմոն էֆէնտիի՝ Լիսնի իրաւագիտական համալսարանէն յաջողեր է լիսանսիեի առաջնակարգ վկայական ստանալ փայլուն քննութիւններ անցնելով և իր եւրոպացի բազմաթիւ ընկերներուն մէջ առաջինները մէկը հանդիսանալով։ Երիտասարդ իրաւագէտը յատուկ հրաւիրանօք պաշտօնի կոչուած է անմիջապէս Բենիսէն ապահովագր. ընկերութեան Բարիզի կեդրոնական վարչութեան իրաւագիտական ճիւղին մէջ ուր առիթ պիտի ունենայ իր արհեստին գործնական մասին ալ վարժուելու։ Պէտք եղած կերպովը համաձայն եւրոպական ընդհանուր սովորութեան։ Շնորհաւորելի է Հայ երիտասարդին այս յաջողութիւնը։

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ գորգի ծանօթ վաճառականներէն Յակոբ էֆ. Բուռնարեան քանի մը օրէն մայրաքաղաքս կը հասնի գորգի և կապերտի կարեւոր գնումներ ընելու համար։

ԱԶԴ. — Սամսթիոյ երից թաղական Ազգաբանմամբ Տնօրէն խորհուրդս շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ հանգուցեալ Այն. Միքայէլ էֆ. Յակոբեանի մահուան տարելիցին առթիւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են, Այն. Այրի Տիկին Տիրուհի Մ. Յակոբեան 5 ոսկի, Այն. Տէր և Տիկին Սիմոն էֆէնտի Գայսէրլեան 5 ոսկի, Այն. Տէր և Տիկին Միհրան էֆ. Յովակիմեան 2 ոսկի։

Ի դիմաց Տնօրէն Խորհրդոյ
Գանձապետ
ԼԵՒՈՆ ԷՄՄԷԲՃԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԿՈՒ ԲԺԻՇԿՆԵՐ.

ՀԱՅՐԻ ՀՆԴԻԿՆԵՐԸ

ՏԱԳՆԱՊԱԼԻՑ ԵՒ ՏՈՒՄԱԶԻՑ ՀԱՍԿՈՐՈՒԹԻՒՆ ՈՒՍԱՐԱՆԻՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՄԷՋ

ՀԵՂԻՆԱԿ
ԵՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ Է. ՄՈՒԱ

ԿՈՒԱՐԱՆԻՆ

Զ.

ԴԷՐԴՈՒԼԻԱ

Սան Միկուել քաղաքը աղմուկով լոյսերով ողողուած էր։ Մայոր հրաբակին վրայ հաւաքուած բազմութիւնը բայց պատուհաններէն կը տեսնուէր երկաթե հրաւիրակները իրենց ամէնէն շքեղ տարազներուն և ամէնէն գայլուն արդուզարդերուն մէջ։

Կառավարիչը հանդիսաւոր երևոյթի —դէրդուլիա— կուտար Սպանիաներուն վրայ Տօն Զէնօ Կապրալի սրած փառաւոր յաղթութիւնը տօնելու համար։ Ուրախութիւնը կը զարաւ ամէն տեղ և ամէն փողոցի մէջ ուր ժողովուրդը իր հանկցած եղանակովը կ'գլուսնէր, ինդալով, երգելով, պարելով։

Դէրդուլիան նոր ոգեւորութիւն մը ստացած էր Մ. Տիւպուայի ժամանումով։

Իրիկուան ժամը 9½ին միջոցները, երբ երեկոյթին իր ոգեւորութեան գագաթնակէտը հասած էր, հարիւրապետ Տօն Լուի Օրդէկա, նկարիչ Էմիլ Կանեբէն և կոմս Մէնտօսա Բապիլոնի սրահներուն մէջ երեւցան։

Հարիւրապետին ընտրիւ, ֆրանսացի նկարիչը իր հին տարազը փոխած և հագած էր պերճափառ զգեստ մը որ բոլորովին անճանաչելի կը դարձնէր զինքը։

Նորեկներուն ներկայութիւնը մեծ ուշադրութիւն չգրաւեց երեկոյթին յորձանքին մէջ։ Անոնք ընդունելութեան սրահները լեցնող հրաւիրեալներուն մէջ խառնուեցան։

Ֆրանսացի արուեստագէտը պահ մը շատ ուրախ եղաւ դիտելով այս հանդէսը որուն ամբողջութիւնը շատ քիչ կը նմանէր Եւրոպայի մէջ իր տեսած երեկոյթներուն։

Բապիլոնն, կառավարչին նախկին բնակարանը, ստուգիւ ընդարձակ և օդասուն սրահներ ունէր, բայց կահաւորումին խեղճութիւնը ուշադրաւ հակադրութիւն մը կը կազմէր հրաւիրեալներուն փառաւոր արդուզարդերուն հետ։ Կիրով ներկուած պատերը բոլորովին մերկ էին, և երկու կարգի վրայ դրուած նստարանները կ'ամբողջացնէին կահաւորումը սրահներուն ամբոխը կը լուսաւորուէին մոմերով և արհեստական ծաղիկներու փունջերուն մէջ գէշ աղէկ սփռուած ապակեայ փունջերով։ Սրահին կեդրոնը դրուած բեմի մը վրայ երաժշտախումբ մը կար 15 հոգիէ բաղկացած, որոնք անընդհատ ժիր մը կը յարուցանէին։

Բայց ուրախութիւնն ու խանդավառութիւնը ամենուն դէմքին վրայ կ'արտահայտէին։ Հրաւիրեալներուն հոգը չէր որ երաժշտութիւնը աղէկ կամ գէշ էր, կը բաւէր որ կրնային պարել և ուրախութեան ու հաճոյքի արտայայտութիւններ ընել։ Բազմութեան մէջտեղ, զօրավարն ու կառավարիչը կը պատէին ոսկեճամուկ համազգեստներ ունեցող սպայակոյտով մը։ Անոնց քով կը գտնուէր Մ. Տիւպուա սեւ զգեստով և կարճ տաքատով. իր շուրջը գտնուողներուն հետ տարօրինակ հակադրութիւն մը կազմելով։

Նկարիչը դժուարաւ զսպեց իր խնդուքը երբ Մ. Տիւպուան տեսաւ և փորձեց բազմութեան մէջ անյայտ ըլլալ։ Բայց չկրցաւ, որովհետև Մ. Տիւպուա նշմարեց զայն և ուղղակի քովը գնաց։

—Երիտասարդ բարեկամս, ըսաւ Մ. Տիւպուա անոր թեւը մանելով և պատուհանի մը առջեւ տանելով, ուրախ եմ ձեզ հանդիպելուս։ Կարեւոր բաներ ունիմ ձեզի ըսելիք։

—Կարեւո՞ր, ըսաւ արուեստագէտը սրտնեղութեամբ։

—Այո՛, շարունակեց Մ. Տիւպուա ժպտելով, պիտի տեսնէք հիմա։

—Պատճառը սա է որ լուրջ բնաւորութիւն մը չունիմ։ Ես նկարիչ եմ, ինչպէս գիտէք, և արուեստին սէրը ունիմ։ Լուրջ կեանքի պահանջումներէն խուսափելու համար է ճշդիւ որ Ֆրանսայէն հեռացած և Ամերիկա եկած եմ։

—Այն տեղն ալ աղէկ տեղ չեկեր էք, ըսաւ Մ. Տիւպուա հեգնօրէն։

—Կ'սկսիմ կարծել որ սխալած եմ։

—Կարելի է, բայց դառնանք մեր գործին։

—Ի՞նչպէս, խնդիրը գործի մը վերա՞յ է։

—Հարկաւ։ Ամէն բան գործ մը չէ՞ կեանքի մէջ։

Մ. Տիւպուա հայրական դէմք մը առաւ և անշուշտ իր խօսակիցը չփախցնելու համար անոր զգեստին մէկ կոճակէն բռնելով,

—Ուշադրութեամբ մտիկ ըրէք ինծի, ըսաւ։ Այն քանի մը օրերը զորս պատիւ ունեցայ ձեզ հետ անցընելու, թոյլ տուին ինձ ուսումնասիրել ձեր նկարագիրը և գնահատել զայն։ Դուք ուշիմ, խմատուն և համեստ երիտասարդ մըն էք, և հաճելի էք ինձ։

—Շատ բարի էք, մրմռաց Էմիլ պատասխան մը տուած ըլլալու համար։

—Բան մը ընել կ'ուզեմ ձեզի համար։

—Դաղափար մըն է ադ։ Աղդեցութիւն ունի՞ք։

—Շա՛տ, նոյն իսկ ձեր երեւակայածէն աւելի։

—Այն ատեն ծառայութիւն մը մատուցէք ինծի։

—Ի՞նչ է, խօսեցէք։ Մխքս դրած եմ անպատճառ հատուցանել ձեզ հանդէպ ունեցած պարտականութիւնս։

—Բան մը չէ, սոսոր խօսքը չընենք։

—Ընդհակառակն խօսինք։

—Ո՛չ ո՛չ, կ'աղաչեմ, ձեռնէ խընդրած ծառայութիւնս մատուցէք ինծի։

—Ի՞նչ ծառայութիւն։

—Այ, իրիկուն իսկ ուղեկիցներ ճարել ինձ ոսպէսզի Պուէնոս Այրէս հասնիմ անվտանգ։

—Պուէնոս Այրէսի մէջ ի՞նչ պիտի ընէք։

—Հանդիպած առաջին նաւս պիտի նստիմ կարելի եղածին չափ շուտով մեկնելու համար Ամերիկայէն ուր ինծի պէս արուեստի համար միայն ապրող ամէն մարդու անկարելի է քնակիլ։

Մ. Տիւպուա նկարչին խօսքերը մտիկ ըրած էր ժպտելով։

—Ամէն բան ըսիք լմնցուցի՞ք, հարցուց։

—Դրէթէ։ Կը մնայ միայն աւելցնել որ եթէ դուք այս մեծ ծառայութիւնը մատուցանէք ինծի, մարդոց ամէնէն երջանիկը պիտի ընէք զիս, և ես յաւէտ երախտապարտ պիտի ըլլամ ձեզի։ Իմ խնդրածս դիւրին բան է, այնպէս չէ՞։

—Այո՛, շատ դիւրին։

—Ուրեմն կրնամ վստահիլ ձեր ազնուութեան վրայ։

—Ատանկ բան չըսի։

—Ի՞նչպէս, կը մերժե՞ք։

—Ձեր աղէկութեանը և ձեր շահուն համար։ Ես ձեզի աղէկ գիտեմ ձեր գործին գալիքը։ Թողէք որ բացատրեմ։

(Շարունակելի)

ՏՕՔԹՕՐ ՃԷԼԱԼԵԱՆ

Հանրածանօթ վնասազերծ Վենեռական ու ծնունդամիզային ախտերու

Վերադարձած Եւրոպական ճարտարութիւնն կը շարունակէ լաճախորդներ ընդունիլ Բեռա, Մեծ փողոցի ուղղաձիգին վրայ, Միաք փողոցի անկիւնը, թիւ 4։

17—50

Լ'ԻՒՆԻՕՆ

ԵԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐՇԸ ԵՒ ԷՕՄՐ ԻՂՈՒՆ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԻԱՍ

1828 ՎԷ 1829ՏԱ ԹԷԷՕԻՍ ԳԵԼԷՆՄԸՇ

Մեր եկամտի բաներ — Բարիզաս, Վանսօտ մեյանքնտա 9 նիւմերօք
հայերէն խուսուսիկրնեն

ՀԱՐԻՒՐ ՏԻՒՊԵՍՆ	ԼՕՄԻԿԻՐ ՏԻՒՊԵՍՆ
Ակտիւայէ վէ իմթիեազաթ 119,000,000 ֆր.	Ակտիւայէ վէ իմթիեազաթ 161,500,000 ֆր.
1903ին թահսիլաթը 25,000,000 »	1903 բրիմ թահսիլաթը 12,000,000 »
Թէմիէ օյունան զիյան 284,000,000 »	Թէմիէ օյունան զիյան 130,000,000 »
Սիկուրթասլը էմլաքին գէյմէթի 22 միլիառ։	Սիկուրթասլանէօմիւբ 278,000.000 »

1828 L'UNION DE PARIS

ՈՒՆԵՒՐԷԹ կաւէթ միւսթէա չէրթիթ իլէ Թիւրքիատա սիկուրթա գայա իսէր էօմիրիր Սիեոնիրթա չիւպէսի տանի միւթէլիֆ սուրէթով վէ խուսուսի էհվէնն ֆիյաթլարա էօմիւր սիկուրթա իսէր։

ՇԻՐՔԷԹԻՆ ՊԱՆԳԱՍԸ «Օսմանլը Պանքասը» սրբ. Թիւրքիա վէ Մէմալիքէթ Շարգիյէ իչին միւսիրիյէթը ումումիյէ = Սթամպոլատա, Սուլթան Համամընատա, Բաթրրնը Օղլու Բասամը

Միւտիրի ումումիմիք — ՍԻՄՕՆ ՔԱՑՍԷՐԼԵԱՆ

Միւտիր մուավինի — ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Ղալաթատա այրուճա պիր Շիրպէսի օլտուղը կիսի՝ Մէմալիքը Մանրուսէնին էր Թարաֆընատա տախի խուսուսի ամանալարը վար սրբ։ 50—43

ՀԱԶԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

ՀԱԳԵՑԻ ԵՒ ԷՔՐԻՄԻ ԹԱՑԵՂԱՆԸ

Եւրոպայէն ներմուծուած խայծդանի ջուրերուն ամէնէն նախամեծարը, այս խայծդանը, որ Ցունատանի Արուեստից Ցուցահանդէսէն արժանիքի արծաթ մրանալի արժանացած է։ Անուշահամ է և բնաւ սատմաքար չխանգարեր։ Օսմանեան երեւելի բժիշկներու գնահատման արժանացած է, և մասնաւորապէս յանձնարարուած է հանգուցեալ Տօքթ. Խրտանեանց Լֆէնտիյէ։ Այս խայծդանը եթէ բաց ի դէպքի մը խմուելիք ջուրին խառնուելով խմուի, ամէն տարի տարափոխուած հիւանդութեանց դէմ կը պաշտպանէ մարդը։

Արգասպէս կը բուժէ հազը, հարբուխը, կուրծքի իլլուսածքները, պուճչիթը, ժուռարանչութիւնը, թոքախտ սկզբնաւորութիւնը, մարմնի հիւանդութիւնները և ծնունդական գործարաններու անհանգստութիւնը։

Կը ծախուի Մայրաքաղաքիս ամէն մեծ դեղարաններու և դեղի մթերատներուն մէջ։ Կ. Պոլսոյ համար գինն է 5 գրուշ։ 26—50

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՔԱՌԼՔՄԱՆ

ԲԵՐԱ

ՍԷՆԹ-ԱՆԹՈՒԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԴԻՄԱՑ

ԱՅՍՕՐՈՒԲԸՆԷ ՍԿՍԵԱԼ ԱՄԷՆ ՕՐ

ՃՈԽ ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՂԱՆԱԿԻՍ ԱՄԷՆ ՆՈՐՈՅԹՆԵՐՈՒՆ

ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ՋԵՂՁՈՒԱԾ ԳԻՆԵՐՈՎ

ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ ՅԱՏՈՒԿ

Պուլցեր, Ժիլբօցներ, Հովանոցներ եւն. եւն.

ՕՖՔԱՁԻՈՆ! SOLS! ՔՈՒՔՕՆ!

CHOCOLAT DE VILLARS

ԱՆԶՈՒԳԱԿԱՆ ՎԻԼԼԱՐԻ ՇՈՔՈԼԱՆ

ԱՆԱՐԱՏ ԿԱԹՈՎ, ՁՈՒՏ ՔԱՔԱՈՎ, ԵՒ ԱՆԽԱՐԴԱԼԻ

Ֆրիպուրկի (Զուիցերիա) քաղաքապետութենէն ընտրուած բժշկական մասնախումբի մը հսկողութեան ներքեւ պատրաստուած է։

Ամէն անոնք որ սոյն «Վիլլար» անուն գործարանին կոնֆէտ, նուշով, կոնֆէտ, վոնիլլայով և դարչնաքաղաք տակաւին չէն կերած, պիտի չկրնան ըսել թէ կերած ենք լաւագոյն ու համեղը։

ՈՉ ՄԷԿ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԿՐՆԱՑ ՀԱՒԱՍԱՐԻԼ

ՎԻԼԼԱՐԻ ՇՈՔՕԼԱՒՆ

կը ծախուի ամէն տեղ, ի մասնաւորի կը գտնուի հետեւեալ տեղերը

Բերա, Տէտր Թոգաթլեանի Բաթիսրրին, Տօղրուսօղ թիւ 290, Մ. ժ. Բաթիի վաճառատունը, և Թրամվայ ճատէսի Գէլբեր փողոցի անկիւնը Անուշատանաս Մոսկոն, Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի Բաշա խանի մէջ հանրածանօթ մասուլէպիճի Հաճի Ռէճէպ աղայի քով, կամուրջին վրայ, Վոսթորի չոգենաւեցաւ կողմը, ծխավաճառ Առիսթիտի էֆէնտիի խանութը, Գալաթա Եէնի Ճամի Բեազիմ պէյի դեղօրէից վաճառատունը, Միրքէնի Թրամվայ ճատէսի Քէօրբիլի խանին անկիւնը մեծ նպարավաճառատունը, Գալաթայի Տէտր Տրդատ Դրիգորեանի (օղային կազի ընկերութեան դէմ) դեղօրէից վաճառատունը, Գուզկունճուգ Իսկէլէ ճատէսի Մ. Սիվէսթրօնի դեղարանը եւ Մեծ Շուկայ, Գալաթաքճիլար, Տէտր Դրիգոր Մարգպանեանի Կիլիքիան վաճառատունը եւայլն։

Կեդրոնատեղին է Կ. Պոլիս Ֆենզլեան խան

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԴՈՐԾԱԿԱԼՆ Է

Mr. C. FROHLICH, Vitalis han, Galata Constantinople

20 20

ԱԶԴՈՒ ՄԻՋԱՏԱՊԱՆ ՓՈՇԻ ՓՏՏՈՂՆԵՐՈՒՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ ՄԸ

Կ'ուզէ՞ք հանգիստ ու մրթիկ-մրթիկ քնանալ ու ազատիլ սա ահեռես միջատներուն տուած չարչարանքներէն։ ԴԻՄԵՑԷՔ ՈՒՂՂԱԿԻ

ԽԱՉԻԿ ՖԷՍՃԵԱՆԻ

ԴԵՂԱՐԱՆԸ

Մահմուտ Փաշա Պազարի, «Պօղոսյանի»ին դէմ, թիւ 261

ուր հոն պիտի գտնէք թարմ և առաջին տեսակէն խիստ ազդու Մալտացիի միակ միջատասպան փոշի, որ վարկենապէս կ'սպաննէ ու կ'ոչնչացնէ, մլուկը, լուն (փիրէ), ոջիլը, ճանճը, մեղը (սիվրիսի՛էք), ուտիճը (կիւվէ), քրքրիլը ցորենի-ուտիչը և ուրիշ խել մը վնասակար մէջատներ ու ճճիներ. այդ փոշիները մեծ ու պզտիկ մանաւորապէս տիպերու մէջ դրուած պատրաստ են ծախուին։ Ուստի ամէն անոնք որոնք պէտք ունին ազդու մի ջատասպան փոշիի և կ'ուզեն գիշերները անուշիկանուշիկ քնանալ և առողջութիւնին չը խանգարուած արթննալ թող հաճին դիմել դեղարանս գալով առ մը փոշի, քանի որ այս տեսակ պէտք մը գտնելու համար դեղարանս ունի իր դիրութիւնը Պոլսոյ կարեւոր և կեդրոն մէկ տեղը գտնուելովը։ Աւելորդ նկատած չենք ըլլար հոս անգամ մը ևս յիշեցնելու թէ՝ Դեղարանս Պաս. հասարակութեան ընտրիւ քիչ ժամանակուան մէջ ջերմ բնդունելութեան արժանացաւ իր ուղղամիտ գործունէութեամբը միշտ ծառայելով իր նպատակին, այն է դեղերու թարմութեամբ, դեղագիրներու արագ և ճշդապահ պատրաստութեամբ, գիներու չափաւորութեամբ և որ աւելին է արուեստին խղճամիտ գործադրութեամբ միշտ գոհ ձգելով իր ազնիւ յաճախորդները։

Դեղարանս նաև եւրոպական ան մը հետ ալ բանակցած ըլլալով. ամէն չարթու Զուիցերական թարմ պատուաստի քիւպեր (աբ գալէմի) կը հանին բաշխելով և գաւառային յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին։

Ցիշենք նաև ամէն օր Դեղարանս յաճախող Հայ և օտարազգի բժիշկներէն մասնաւորաբար ծանօթ Բ.ԺԻՇԿ ԱԼԼԱՀՎԵՐԴԻ ԷՖ.՝ որ ամէն Գ. ևչ. Շբ. օրեր ժամը 8—11 իրեն դիմող հիւանդները կը դարմանէ իր ծանօթ փորձառութեամբ և մասնագիտութեամբը դեղարանիս մասնաւոր դարմանատանը։

Ահա մասամբ մը պարզելով Դեղարանիս ներկայ վիճակը կը յուսանք թէ արդէն յաճախորդները ինչպէս ցարդ, յետ այսու եւս միշտ պիտի շարունակեն իրենց վստահութիւնը Դեղարանիս նկատմամբ. և փոխանակ հեռաւոր տեղեր դիմելու՝ ուղղակի պիտի այցելեն Դեղարանս. ուր ամէն տեսակ դիւրութիւն ներ պիտի ընծայուին իրենց կատարելապէս գոհ թողելու համար, քանի որ Դեղարանիս սկզբունքը եղած է ՈՒՂՂԱՒՈՐԻՒՆ։

ԴԵՂԱՐԱՆՍ ՈՒՆԻ ՆԱԵՒ ԴԻՇԵՐԱՑԻՆ ՍՊԱՍ 50 8

ՆՇԱՆ ՁԱՄԻՉԵԱՆ

ՄԱՆԱՓԷՏ ՀԱՐԱՆԵԿԱՆ ՄՈՄԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵՐՑՈՒԹԻՒՆՆ ՀԱԳՈՒՍՑՆԵՐՈՒ

Կ'ուզէ՞ք հարսնիքներնուդ փայլը ուելցնել, գեղատեսիլ «էֆէ» մը տալ մոմերուն, դիմեցէք ՆՇԱՆ ՁԱՄԻՉԵԱՆԻ վաճառատունը, ուր բացի պատրաստ գտնուած մոմերէ կը զարդարուին նաև մեծ խնամով վերջին նորաձեւութեամբ ճոխակուռ մոմեր, անմրցելի ոճան գիներով։ Կը գտնուին նաև հոն հարսի կիրակնայ, քողք, քողքի անուշ, զարդարուած կողով, ծաղիկ, փեսայ, եւն. եւն. եւն.։

Փութացէ՛ք, հարսնիքի Տէրեր, այցելել անգամ մը Նշան Զամիչեանի հարսանեկան մոմերու ճոխ վաճառատունը, ուր ոչ միայն ձեր ճաշակը, այլ նաև ձեր քսակն ալ գոհ ըլլալ պիտի գտնէ։

ՍԽԱԼ ՏԵՂ ՉԵՐԹԱՔ

ՆՇԱՆ ՁԱՄԻՉԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Քամանրօ խանի տակ, թիւ 86 38—50

ԱՌԻԹԷՆ ՕԳՈՒՏ ՔԱՂԵԼ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՀԷՐՃԱՅԻ

ԱՊԱՌԻԿ ԵՒ ԿԱՆԽԻ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Գոնհարեղէնեներու, ամէն տեսակ կահ կարասիներու եւ ամէնէն նորաձեւ հագուստներու, եւ այլն

Պատիւ ունինք ծանուցանել պատուարժան հասարակութեան թէ՝ մեր վաճառատանց ապրանքներուն տեսակները աւելի ճոխացնելու ու մեր յարգելի յաճախորդաց աւելի գոհացում տալու նպատակաւ, ոսկերչութեան վերաբերեալ ամէն տեսակ ապրանքներէ զատ կիներու և այրերու համար՝ և մեծ ու փոքր ամէն տարիքի յատուկ զգեստեղէններու, ճերմակեղէններու և (թոհաֆիէ) ու միանգամայն ամէն տեսակ առաջնակարգ կարասիներու (ձեղունի լամբաներ, ափիսէներ և այլն) ճոխ մթերանոց մը հաստատած ենք, խիստ դիւրամատչելի գիներով և կանխիկ ու ապառիկ պայմաններով,

Արդ՝ կը խնդրուի մեր համակրելի յաճախորդներէն, որ բարեհաճին դիմել վերոյիշեալ վաճառատունները, ուրկէ անտարակոյս անհուն գոհունակութեամբ պիտի մեկնին։

ՎՃԱՐՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

1. Ապառիկ գնողներու համար հարիւրին 20 կանխիկ և մնացեալ գումարին հարիւրին 5 չաթթական վճարմամբ։
2. Կանխիկ գնողներու համար հարիւրին 5 զեղչ.
3. Կանխիկ ծախուած ապրանքներէն միայն ազամանդեայ գոհարեղէնները երբ գործածուած բայց անվնաս մնացած ըլլան՝ հարիւրին 10 զեղչով, իսկ ապառիկ ծախուած և անվնաս մնացած միմիայն ոսկեմանդեայ գոհարեղէններէ ալ հարիւրին 15 զեղչով ետ կ'առնուին։

ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՁԵՒԱՑ

Ց. Դ. Շաբաթական վճարանց համար հաւատիչներ ընդմիսոս պատրաստ են։

Մեծ Շուկայ, Ոսկերչաց Փողոց թիւ 13, Կ. Պոլիս 24-50

ԷՊՕՆՕՄԻԱ. ՊԱՆԹ (EPARGNE-CHANCE) Ն. ԲՍԲԱՋՕՂԼՈՒ ՎԷ ՇԻՐԻԷՔԵԱՍԸ ՊԱՆԳԱՍԸ

ՍԹԱՆՊՈԼՅԱ ՍԻՐՔԷՃԻՏԷ ՔԷՕՔՐԻԼԻ ԽԱՆԸՆՏԱ

ՆՈՒՄԷՐՈ 26

ԱԹԸԼԸՐ այլբգ թէլէֆիյթլա էլր սաբրիրիւ իքրամիյէլի վէ ֆահիլի թահվիլաթ

ՍԱՕՆԹՕ ԻՏԻԼԻՐ գալէօրլար վէ իսպէքի օյունան թահվիլաթ

ՎԱՆՍ ՎԷՐԻԼԻՐ էհմալ իւգէրլէնէ վէ ազ ֆահիլի օյմագ իւզրէ

ԹԱՀԿԻԻԹ ԻՏԻԼԻՐ մէհմանէն, պիւթիւլ թահվիլաթը խասպէթ իտուպ թթէտիրկի։

ԱԹԸԼԸՐ Իզմիր Համիտիյէ Սէնայի մէգթէպի վէ սայր բուխա թիւբ բիյանգո պիլէթլէրի

ՍԻԿՈՒՐԹԱ ՕԼՈՒՆԸՐ հարիւրէ զար չը էպնիյէ վէ ժօպիլեա։

ԻՄԹԱԼ. — Կէրէք թիւգամրգ վէ կերէքսէ փիյասիր Շանանէ իչին ճիրատի «ճէնիրալէրէ իՀթիյաճ վար սրբ. Տօկտոր գօրխանի վէրիլիր. Պու խուսուսա եւ տօղրուսան տօղրույա եւ խօս մէքթուպ իլէ Քէօրրիւլիւ խանընտա վարդ միւտիրիյէթը ումումիյէյէ միրաճաաթ իտիլէ։ 3—50

ՊԱՆԴՈՒԹԵՆԷ ՏԱՌԱՊՈՂՆԵՐՈՒՆ

Պանդութենէ առառապողներուն կը յանձնարարուի ամէն իրիկուան կերակուրին ալէյեզը ԹՐԻՊԷՐԱՆ գործածել, անկէ սուրճի դգալ մը խառնելով ջուրի, գինիի կամ կաթի հետ, ինչ որ ամէնէն յարմար պանդութիւնն իսկ անմիջապէս կ'անհետացնէ առանց լուծմանը ու խիթ պաճառելու. և կը կանոնաւորէ կղկղանքին արտադրութիւնը պէտք եղած քանակութեամբ։ ԹՐԻՊԷՐԱՆի բժիշկներ արդիւնքը կը տեսնուի ամէն օր հետեւեալ առտուն. որուն կանոնաւորումը ու երկարաւէտ գործածութիւնը հիմնապէս կ'արգելէ պանդութեան վերադարձը առանց ազիքները բորբոքելու և լուծողականներու նման ազիքները քերթելուն։ Կը ծախուի ամէն սեծ դեղարաններու և մթերանոցներու մէջ. ուշադրութիւն դնել պիտակներուն սարքարար գրուած հետեւեալ հասցէին. Maison L. Frere, 19, rue Jacob, Paris։ Մասնաւորապէս կը յանձնարարուի այն տիկիններուն որոնք յարատեւակ յուսահատօրէն կը մաքառին պանդութեան դէմ. ԹՐԻՊԷՐԱՆի գործածութիւնը օրական հազիւ 20 փարա ծախս կը պահանջէ։ 18 13—18

ՊԷՕՑԻՒՐ ԷԼՊԻՍԷ ՄԱՂԱԶԱՍԸ

Գ. ԷՐՄԷՆԵԱՆ Վէ ՇԻՐԻԷՔԵԱՍԸ

Խաքանպօլ, Սուլթան Համամընատա Թօփալեան խանին քէֆմի 2՝ գաբբնատա

Էլպիսէ մաղազալարը միյանընտա հէման է՛ն էսկի վէ էն դիւսատ քէսպի էմինիյէթ իթմիլ օլան վէ 1871 սէնէսինէ Թէէսիս օլունան Գ. ԷՐՄԷՆԵԱՆ պէսիւք էլպիսէ սէքօղիթօսը, էսկի նամ ու իւնվանները վէ մէքանընը սուլա Թէպտիլ իթմէտիքէն մատատ, սահիպ վէ միւեսսիսի պու. սէֆա պիր գաթ սահա ինզիպաթ վէ Թէքէմմիւլէ պէզլի զայրէթ իսէրէք, Թօփալեան լանընն, ուսմամ իքնէնի գաթընը քէնտուսինէ հարար վէ մաղազալարընը Թէվէսիս էլլէմիշ սրբ։

1. Օրատա մէվճուտ էլպիսէլէրին ան մատա գումաշ վէ պիշիմլէրինի,
2. Գումաշլարընն մէքթանէթ վէ զէրթիֆէթինի,
3. Ֆիյաթլարընն զալէթ միւթէսիլ վէ էլվէրիշլի օյմասընը։

Բէյիւան կէօրէն միւհթէրէմ միւշթէրիլէրին մէկզիւբ մաղազալարընմզը ատան այրընմայճազալարընա գալմիշէն էմինիմ։

Մէկզիւբ մաղազատա էօյիւ իւզէրինէ ատ էլպիսէ եարընմազատա սրբ։

ՖԻՅԱԹ ՄԱԼԳԻՈՒ

ԲԱՋԱՐ ԿԻՒՆԼԷՐԻ ՏԷ ԱՋԸԳ ՏԷՐ 36 50

Փ. Բ. ԲԱԲԲԱ

Թիւ 322, Բերա, Մեծ Փողոց, թիւ 322

Քօսթիւմ, բարտրիւ և բանթալօնի համար կերպասեղէնաց ճոխ տեսակներ։

Ժ. Բ. ԲԱԲԲԱ

171, Ղալաթիա Տերմէնճիճիր, 171

Քօսթիւմ, բարտրիւ և այլնի համար ճոխ կերպասներու մթերք մը։

Փ. Բ. ԲԱԲԲԱ

թիւ 17, Պոլիս, Սուլթան Համամ, թիւ 17

Քօսթիւմի, մէրիէ և բարտրիւ համար ա լա մոտ կերպասներ։ 13—10

ՏՔԻ. Ց. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Մասնագէտ բժիշկ. մարթի, գազդիական տարի, արանց և կանանց ծնունդամիզական գործարաններու ելն, հիւանդութեանց

Ցիշեալ բժիշկը որ 15 տարի շարունակ պաշտօնավարած է Գալաթայի Նահանգին հիւանդանոցներուն մէջ, ուր վերոյիշեալ հիւանդութիւններ այնպէս տարածուած էին, և որ հիմա տարիի չափ ալ Եւրոպայի ամէն կարգի հիւանդութեանց յատուկ նշանաւոր հիւանդանոցներուն մէջ ուսումնասիրութիւններ կատարած և գործնական փորձեր նրած է, և այս կերպով նոյն հիւանդութիւններու բուժման ամենավերջին մէթոտներուն մէջ ձեռնհասութիւն ձեռք բերած, այժմ հաստատած է Բերա, Գէօյիւք Բարմաք գարու, թիւ 10 և կիսարէն մինչև ժամը 11 կը գտնուի Պահնէ գարու Մրաքճեան դեղարանը, ուր կը դարմանէ վերոյիշեալ հիւանդութիւնները, որոնք ալ հինցած ըլլան։

Ո ըրաթ օրերը ձրի՝ ազքատները։

50—23

ՇԱՀԱԳՐԳԻՌ ԱԶԴ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Օ ԼՈՒՎԸՐ

Սուլթան Համամ թիւ 7, Սաղրիի խանի դէմ։

Պատիւ ունինք ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ

ԸՆԴՀ. ՀԱՆՐՈՒԹԵԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

սիր. ՝նէ 1905 Ապրիլ 1/14էն սկսեալ։

ԱՄԷՆԳԻ ԱԼ ՕՏՏՈՒՐԵՅԷՔ ԱՌԻԹԷՆ!

որ երկրորդ անգամ պիտի չներկայանայ, քանի որ 40 % զեղչով պիտի ծախուին ամէն միայն տեսակով ընտիր ոյլ և վայելչութեան կողմէ անվիճելի և տակաւնութեան մասին երաշխաւորուած ապրանքներ։ Մեսաքսեղէնի բաժնին մէջ պիտի ցուցադրուին սաղէն Լիւքս, սաղէն սիւլէյ, սեւ ու գունաւոր. բոտ Ռուս, սեւ և գունաւոր դամասկեան կերպաս, արմիւր, թաֆթա ամէն տեսակ, բանտէ, տիւլէս, սեւ և ֆանթէզի վէլուր, բուիւլեան. եան. եան.։ Նաև կատարեալ պէսպիսութիւն մը բրգեղէններու, ինչպէս կերպաս պուրլէ, գունաւոր և սեւ, մէրիսօս, ֆուլլ, սեւ և գունաւոր ֆանթէզի, ճերմակ և գունաւոր ֆլանէլ, քրէպ և ուրիշ բազմաթիւ ապրանքներ որոնց թուումը անկարելի է։ Կանանց համար ֆանթէզի ապրանքներ՝ ինչպէս քորսէ, բէլլերին եան։ Պիտի ծախուին բացառիկ զեղչով մը։ Միւսները 40 % զեղչ մը պիտի կրեն։

13—20 ՏՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԷՖ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ԵԱԶԸԼԵԱՆԼԷՍԻ

Սուլթան Համամ Գոթբրբը օղլու խանընատա 92 վէ 93 նումէրօլու. օտալարա նազլ օլունմուշ սրբ։

Մաւսմարէկի 14 սէնէսէն պէրի չէնտրիմիզէ իհրայի վէքեալէթ իթմէքատէ վէ զայրէթ ու իսթիդամէթիյլէ հէր քէսին հիւսնիւ թէվէքքիւհ վէ էնթիյէթինի գազանմըշ էրզասպը նամուս վէ լիյագաթատա վէ մէքթէպի Հուգուգը Շանանէսէն մէգաւն պիրինէի աբնիֆ տավա վէքիլլէրինէն մա՛սրուֆ պիր գաթ սրբ։ Քէնտիլէրի հէր նէվ չէրի, հուգուգ, ճէզա վէ թիճարէթ տավասրընը սէրէօնատ իտէր։ Տավասրը նազգէնատա մէճճանէն մալիմամթ ալմագ իսթէյէնէրէ պէյանը ուլյէն գայրամազ։ Գազը տավատան բէյնին իւճրէթ ալմասրզը կիպի բէք չօգասրընը ատ սուլէն թէսվիրէսէ գուսսուր էլլէմէզ։ Իտարէխանէսի ճամա՛տ կիսնէլէրի տախի սէրգ սրբ։ Սապալարը սատթ 3—6ետ վէ ագշամլարը տախի 10—11է գատար եազբխանէսինէ պուլունուր։ 27—50

ՎԱՐԶՈՒ ՏՈՒՆ

Առողջապահիկ պայմաններով կառուցուած վարձու տուն Ուսկիւտար, Սէլամսրզ Թարլա Պաչի Ճատէսի 8 սենեակով, բաղնիք մը, առանձին մը, հոր մը, կանոնաւոր պարտէզ և հիանալի տեսարան։ Մանրամասնութեան համար դիմել հոյն կարգը 256 թիւ տունը կամ Գալաթա Սուլթան Համամ Հաճօրլու խան թիւ 18 վաճառատունը։ 5—10

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ